

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ОСНОВИ ГЕНДЕРНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Методичні вказівки

до вивчення освітньої компоненти для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01

«Освіта/Педагогіка» за спеціальністю

015 «Професійна освіта»

Київ 2024

УДК 378
О-78

Укладач М. В. Руденко, канд. пед. наук, доцент
Рецензент Г. Л. Корчова, канд. пед. наук, доцент
Відповідальний за випуск К. І. Почка, д-р техн. наук,
професор

*Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти,
протокол № 10 від 7 лютого 2024 року.*

Основи гендерної та інклюзивної педагогіки : методичні
О-78 вказівки до вивчення освітньої компоненти / уклад.
М. В. Руденко. – Київ : КНУБА, 2024. – 88 с.

Містить вимоги щодо підготовки до практичних занять та самостійної підготовки, змістовні модулі, ключові слова тем, літературу для самостійної підготовки, завдання до самоконтролю, а також вимоги до виконання і оформлення індивідуальних робіт (рефератів).

Призначено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

ЗМІСТ

Загальні	положення	
.....		4
Методичні вказівки і рекомендації щодо підготовки і проведення практичних занять		8
.....		
Вказівки до самостійної роботи здобувачів освітнього рівня бакалавр під час підготовки до практичних занять		11
Організація та методика проведення практичних занять		13
Методи контролю та оцінювання на практичних заняттях		14
Тематика і проблематика практичних занять		15
.....		
Модуль 1. «Основи гендерної педагогіки»		15
.....		
Модуль 2. «Основи інклюзивної педагогіки»		54
.....		
Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних робіт (рефератів)		73
.....		
Мета написання та захисту індивідуальної роботи (реферату)		73
Процедура захисту реферату		73
Політика щодо академічної доброчесності		74
Вимоги до змісту реферату		74
Вибір теми і складання плану реферату		75
Оформлення роботи		78
Приклади бібліографічного опису та оформлення посилань, запису джерел у списку використаної літератури		80
Тематика рефератів		81
Список рекомендованої літератури для написання реферату		82
Основні питання до екзамену з освітньої компоненти		85
.....		
Додаток «Технологія Інтелект-карти (Mind map)»		87
.....		

Загальні положення

Освітня компонента «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки» є базовою для формування у майбутніх бакалаврів необхідного рівня педагогічної культури в ході планування та організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти та ефективного використання ними в професійній діяльності сучасних інноваційних методів та педагогічних технологій, враховуючи гендерні та інклюзивні особливості здобувачів освіти.

Опанування освітньої компоненти дозволить здобувачам освітнього рівня бакалавр в галузі знань 01 «Освіта» для спеціальностей 015.34 Професійна освіта (Машинобудування) та 015.39 Професійна освіта (Комп'ютерні технології) ефективно здійснювати педагогічну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу, враховуючи гендерну відмінність та інклюзивну особливість учнів (студентів) в системі професійної освіти, а також усвідомити суспільну цінність і значення професії інженера-педагога та набути необхідного рівня педагогічної майстерності.

Мета освітньої компоненти полягає у ознайомленні здобувачів освітнього рівня «бакалавр» із основами гендерної і інклюзивної педагогіки заради розуміння гендерних та інклюзивних стереотипів та сприяти формуванню у майбутніх педагогів професійної освіти знань, умінь, навичок, необхідних для їхньої майбутньої професійної діяльності з метою подолання гендерної асиметрії у навчальних закладах будь-якого рівня акредитації.

Освітня компонента передбачає такі види навчальних занять як лекції, практичні заняття, а також виконання індивідуальної роботи. Індивідуальна робота включає в себе підготовку та захист реферату. В якості звітності передбачено екзамен. Викладається освітня компонента протягом 6-го семестру. Матеріали лекційних занять, тематика практичних занять, тести для самоконтролю, вимоги до підготовки індивідуальної роботи та інші методичні матеріали розміщені на освітньому сайті КНУБА. Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3472>

Освітня компонента включає в себе 2 модулі:

Модуль 1. Основи гендерної педагогіки.

Модуль 2. Основи інклюзивної педагогіки

Основною *метою* вивчення 1-го модуля є усебічний історичний, педагогічний та психологічний аналіз та систематизація наукових вітчизняних та зарубіжних поглядів щодо гендерного

підходу в освітньому процесі. В матеріалах лекційних та практичних занять розглянуті методологічні та практичні аспекти, що враховують специфіку планування ефективного педагогічного впливу на розвиток як хлопчиків, так і дівчат усіх факторів освітнього процесу (зміст, методи навчання, організація шкільного життя, особливості педагогічного спілкування тощо).

В основу змісту даних рекомендацій 1-го модуля покладено такі нормативні документи: Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, Концепція 12-річної середньої загальноосвітньої школи, Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та операційний план заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації.

Основною метою вивчення 2-го модуля є розгляд закономірностей психічного розвитку дитини, причин виникнення порушень у її розвитку і поведінці, аналіз досвіду розробки шляхів і засобів їх подолання, визначення та передбачення ймовірних перешкод у задоволенні індивідуальних освітніх потреб усіх учасників освітнього процесу, тобто створення такого соціокультурного освітнього середовища, яке б задовольняло індивідуальні освітні потреби усіх учнів, незалежно від особливостей їхнього психофізичного розвитку.

Предметом вивчення 1-го модуля є система педагогічних явищ, які пов'язані з розвитком індивіда в умовах інклюзії.

В основу змісту даних рекомендацій 2-го модуля додатково до нормативних документів, що були зазначені у 1-му модулі, враховані такі документи: Наказ МОН України від 23.04.2018 р. «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання», лист Міністерства освіти і науки від від 31 серпня 2023 № № 1/13094-23 «Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2023/2024 навчальному році», Порядок організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти, «Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у Київському національному університеті будівництва і архітектури» наказ ректора №247 від 18.10.2023 р.

Науково-теоретичну основу вивчення дисципліни складають закономірності, принципи, категорії загальної педагогіки, вікової педагогіки, корекційної педагогіки, професійної педагогіки, методики професійного навчання, соціальної педагогіки, педагогічної психології, психофізіології.

Методичні вказівки покликані допомогти здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта» ефективно організувати самостійну роботу для підготовки до практичних занять, а також якісно і вчасно підготувати індивідуальне завдання (реферат).

Завданнями освітньої компоненти є:

засвоєння теоретичних знань про механізми, закономірності та особливості гендерного розвитку особистості;

ознайомлення з існуючими вітчизняними та закордонними напрацюваннями у галузі теорії гендерної та інклюзивної педагогіки;

розвиток розуміння важливості розробки гендерної методології, значення гендерного аналізу та гендерної і інклюзивної освіти;

освоєння педагогічних технологій та методик, що дозволяють працювати з гендерними та інклюзивними проблемами у викладацькій діяльності.

За результатами вивчення освітньої компоненти у здобувачів освіти повинні сформуватися компетентності завдяки досягненню відповідних *програмних результатів*:

**Компетентності здобувачів освітньої програми,
що формуються в результаті засвоєння освітньої
компоненти**

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	
К 01	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
К 02	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові

	цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
К 07	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
К 09	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
К 11	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
Спеціальні (фахові) компетентності	
К 12	Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.
К 13	Здатність забезпечити формування у здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії.
К 14	Здатність керувати навчальними/розвивальними проектами.
К 21	Здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці.
К 22	Здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук.
К 24	Здатність управляти комплексними діями/проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах та професійний розвиток здобувачів освіти і підлеглих.

**Програмні результати здобувачів освітньої програми,
що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти**

Код	Програмні результати
ПР 1	Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.
ПР 12.	Уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.
ПР 20.	Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.
ПР 21.	Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.
ПР 24.	Володіти основами управління персоналом і ресурсами, навичками планування, контролю, звітності на виробництвах, в установах, організаціях галузі/сфери.
ПР 25.	Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

Методичні вказівки і рекомендації щодо підготовки і проведення практичних занять

Практичне заняття (лат. practicos – діяльний) – вид навчального заняття, в ході якого викладач організує розгляд здобувачами освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом їхнього індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основна мета практичного заняття – це поглиблене вивчення змісту навчальної дисципліни, деталізація отриманих знань, вироблення навичок професійної діяльності у розвитку інтелектуальних здібностей та мислення, навичок розумової праці здобувачів освіти.

Завданнями практичного заняття можуть бути:

- закріплення, переведення у довготривалу пам'ять теоретичних знань та формування навичок і вмінь їх практичного застосування;
- формування інтелектуальних навичок і вмінь планування, аналізу й узагальнення, опанування навичок організації професійної діяльності;
- оволодіння початковими навичками керівництва, менеджменту та самоменеджменту тощо.

Основні функції практичного заняття:

- поглиблення знань;
- закріплення та конкретизація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи;
- систематизація знань;
- розвиток навичок самостійної роботи;
- формування умінь та навичок, необхідних у майбутній професійній діяльності;
- формування умінь формулювати і відстоювати власну думку;
- виховна та розвивальна.

Методика організації та проведення практичних занять включає:

- самостійне вивчення здобувачами освіти теоретичного матеріалу на практичних заняттях, ознайомлення з інструктивними матеріалами для усвідомлення завдань, ознайомлення з технікою безпеки в ході виконання практичних завдань;
- консультування здобувачів освіти з метою надання необхідної інформації для самостійного виконання завдань;
- проведення попереднього контролю як допуску до виконання конкретної практичної роботи;

– самостійне виконання здобувачами освіти завдань згідно з тематикою;

– опрацювання, узагальнення отриманих результатів та оформлення звіту відповідного зразка;

– контроль за ходом виконання та оцінювання викладачем результату роботи здобувачів освіти.

У навчальному процесі використовують дві форми проведення практичних занять:

– *фронтальна*, за якої після лекції всі здобувачі освіти навчальної групи одночасно виконують практичну роботу за однією темою і завданнями на однаковому обладнанні за єдиним алгоритмом;

– *індивідуальна*, за якої здобувачі освіти поділяються на підгрупи та виконують різні за тематикою, змістом і планом практичні роботи. До такої форми вдаються за відсутності належної матеріальної бази для реалізації фронтальної роботи здобувачами освіти.

Арсенал *методів проведення практичних занять* дуже широкий: мозковий штурм (атака), метод «635», метод Дельфи, метод синектики, метод вільних асоціацій, дидактична гра, метод кейсів, мікровикладання, ситуаційний метод, метод «Коло ідей», метод «Займи позицію», метод «Ток-шоу», метод «Ажурна пилка» та інші.

Важливою для успішного проведення практичних занять є підготовка робочих журналів та методичних розробок. Робочий журнал, як правило, містить номер роботи та її назву, мету роботи, короткі теоретичні відомості; робоче завдання (план виконання роботи, методик обробки даних); контрольні запитання, список рекомендованої літератури.

На початку кожного практичного заняття доцільно планувати перевірку готовності здобувачів вищої освіти до виконання практичних робіт.

Тематику і плани проведення практичних занять із переліком рекомендованої літератури необхідно заздалегідь довести до відома здобувачів вищої освіти. Здобувачі вищої освіти згідно з тематичним планом самостійно мусять опрацювати лекційний матеріал, рекомендовану літературу, виконати завдання для самостійної роботи та, за потреби, підготувати необхідні дидактичні матеріали.

Проведення практичного заняття можливе у такій послідовності:

– вступне слово викладача із зазначенням його важливості для майбутньої професійної діяльності;

- пояснення незрозумілих здобувачам вищої освіти питань;
- запланована практична частина;
- завершальне слово викладача.

Практичні заняття проводяться в навчальних аудиторіях, лабораторіях, класах, обладнаних необхідними технічними засобами навчання, комп'ютерною технікою, у навчальних центрах, на зразках техніки, на технічних засобах навчання (ТЗН).

Більш якісному проведенню практичних занять сприяє методично правильно проведений *інструктаж* – короткі, лаконічні та чіткі вказівки щодо виконання тих чи інших дій. Він, як правило, передуює проведенню різних вправ, практичних робіт і характеризується дуже стислою формою викладання вказівок про місце, час і послідовність виконання певних практичних дій.

Інструктаж є важливою складовою частиною забезпечення високого рівня проведення заняття, тому вимагає відповідної змістовної та методичної підготовленості. Для якісного проведення інструктажу, виходячи з передового педагогічного досвіду, можна запропонувати *такий алгоритм дій*:

- чітке формулювання теми, мети та послідовності інструктажу;
- визначення правил, методів, прийомів, способів, засобів проведення даного заняття, всебічне обґрунтування методики його організації;
- визначення критеріїв оцінки опанування суб'єктами учіння відповідних знань, навичок та умінь;
- нагадування теоретичних основ практичних дій (докладне пояснення запланованих навчальних дій, які буде виконувати суб'єкт учіння, використовуючи водночас відповідні засоби наочності);
- визначення найбільш ефективних і оптимальних способів та прийомів реалізації навчальних дій і завдань (бажано демонструвати їх певними дидактичними прийомами та засобами показу);
- ознайомлення здобувачів освіти з тими ситуаціями та предметами, які будуть використовуватися під час занять;
- показ моделі або алгоритму певних дій;
- перевірка правильного розуміння мети, сутності й ролі заняття і моделі та методів їх реалізації;
- уточнення питань та дій, які можуть викликати певні труднощі під час проведення практичних занять;
- перевірка глибини сприйняття і способів виконання основних елементів дій суб'єктами учіння, зазначення причин і характеру помилок, які найчастіше мають місце під час проведення цього

заняття, та способів їх уникнення;

– доведення до свідомості здобувачів освіти заходів безпеки, яких вони повинні дотримуватися під час заняття;

– надання допомоги здобувачам освіти у виборі додаткової літератури, наочних матеріалів, матеріальної бази та способів їх використання;

– зазначення місця, змісту, методу та форми самостійної роботи над проблемами майбутнього заняття.

Практичне заняття включає обов'язкове проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок тих, хто навчається, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку і оцінювання.

Під час проведення практичного заняття навчальна група за необхідності може ділитися на підгрупи.

Практичне заняття в закладі освіти може відбуватися *дистанційно* в асинхронному режимі. Окремі практичні заняття можна виконувати у синхронному режимі. Існує декілька варіантів організації практичних занять у дистанційному режимі:

1. Оф-лайн (*offline*) – викладач ставить завдання (електронною поштою, у електронному вигляді: HTML-сторінка, документ у форматі PDF, що розміщений у мережі Інтернет), попередньо повідомивши про вимоги до звіту, а студент надсилає виконану роботу у вигляді звіту (код програми, графічні чи текстові матеріали тощо).

2. Он-лайн (*online*) – здобувач освіти і викладач домовляються про одночасну присутність у чаті (відеочаті), повідомляються завдання, здобувачі його виконують, спілкуючись між собою та з викладачем; за допомогою використання веб-камери викладач може бачити результати роботи здобувачів освіти.

Вказівки до самостійної роботи здобувачів освітнього рівня бакалавр під час підготовки до практичних занять

Навчальна робоча програма та силабус з освітньої компоненти «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки», крім аудиторних занять, передбачає обов'язкову самостійну роботу здобувачів вищої освіти, яка має на меті поглиблення, розширення та систематизацію

вже здобутих знань, формування і розвиток творчих навичок і вмій роботи з навчальними матеріалами, науковою літературою тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають формувати та розвивати такі навички та уміння:

- організація самостійної навчальної діяльності;
- самостійна робота в бібліотеці з каталогами, літературними джерелами, електронним фондом бібліотеки, факультету, кафедри;
- робота з навчальною, спеціальною, навчально-методичною, науковою та науково-популярною, довідковою літературою;
- конспектування літературних джерел;
- опрацювання статистичної інформації.

Кожен здобувач вищої освіти для забезпечення ефективності своєї навчально-пізнавальної діяльності має раціонально її організувати. У зв'язку з цим, важливим є правильне складання плану своєї навчальної діяльності. Необхідно, щоб цей план був реальним, оптимальним, послідовним і системним для того, щоб його реалізація дала позитивні результати.

Здобувачі освіти для ефективної підготовки до практичних занять та забезпечення успішності самостійної роботи значну частину часу мають приділяти роботі з рекомендованою викладачем літературою. Відібрана для самостійного опрацювання психолого-педагогічна та соціально-педагогічна література може бути різною як за обсягом наукових відомостей, так і за характером їхнього викладу.

Процес ознайомлення з літературними джерелами має відбуватися повільно, вдумливо, до незрозумілих проблемних питань слід обов'язково повертатися, наводити довідки, щоб усвідомити суть думки автора. Нові наукові терміни та поняття слід відразу ж з'ясувати за тлумачними словниками, енциклопедіями, вікіпедіями або спеціалізованими довідниками. У процесі роботи з літературою корисно робити виписки та нотатки найважливіших думок, формулювань, висловів на окремих аркушах паперу із зазначенням автора, джерела, сторінок і абзаців. Для кращого засвоєння матеріалу, розвитку творчого мислення основний зміст ознайомленого матеріалу доцільно зформулювати та записати у вигляді тез.

Для цілісного уявлення про освітню компоненту «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки» та її творчого засвоєння здобувачам вищої освіти обов'язково слід користуватися запропонованою викладачем такою довідковою літературою: енциклопедіями, енциклопедичними словниками, галузевими довідниками тощо.

З метою самоконтролю здобувачам вищої освіти для перевірки засвоєних знань з тематики лекцій, що передували практичному заняттю, в ході самостійної підготовки запропонований тест для кожного практичного заняття.

Організація та методика проведення практичних занять

В ході відпрацювання навчальних питань на практичних заняттях студенти презентують заздалегідь підготовлені міні-реферати у вигляді презентацій, виступу, повідомлення, які мають за часом не перевищувати 0 хв. Такі презентації напередодні практичних занять здобувачі освіти мають завантажити у відповідну папку **«Практичні заняття»** Команди **«Основи гендерної та інклюзивної педагогіки»** на сайт Microsoft Teams за посиланням: https://knuba365.sharepoint.com/:f/s/msteams_23aa0b/Ej3I-FNNao5Dk2OUbwO1-foBMfJzGwIU_anADQusC2I5Ag?e=EWb1M6. Решта здобувачів вищої освіти в ході обговорень таких виступів можуть наводити контраргументи, доповнення, уточнення також у вигляді виступів.

Мета таких виступів полягає:

– в одержанні здобувачами вищої освіти додаткової інформації з освітньої компоненти;

– у відпрацюванні навичок формування доповіді (з урахуванням композиційних складових, регламенту, специфіки готовності сприймати інформацію);

– у вдосконаленні навичок прилюдного виступу (вміння здобувача триматися перед аудиторією: контроль уваги слухачів, грамотність виступу);

– у набутті умінь здобувачів вищої освіти аргументовано відповідати на запитання та відстоювати власну думку у дискусіях.

Виконання цього завдання *оцінюється* двома оцінками:

– за роботу з літературою, зміст та композицію повідомлення;

– безпосередньо за успішне повідомлення (тобто відповідність регламенту, рівень володіння матеріалом, уміння налагоджувати контакт з аудиторією тощо).

Після виступів-презентацій і доповнень викладач (з навчальною метою в якості викладача має бути призначений здобувач освіти) робить попередній підсумок і визначає актуальну проблему (або ряд проблем) та проводить за нею дискусії (обговорення розраховано на 10 – 15 хв). Для ефективного проведення дискусії керівник заняття робить розподіл здобувачів вищої освіти на підгрупи (варіанти розподілу – довільні). Методами «мозкового штурму», «аналізу конкретної ситуації (квазі-ситуації)», «рольової гри», «ділової гри»

тощо здобувачі у підгрупах обговорюють навчальну проблему і після відповідного часу презентують свою думку.

Для обговорення проблем та групової роботи викладач може використовувати онлайн-кімнати, які можна створювати на он-лайн-платформі. Однак онлайн-кімнати для обговорення важче контролювати, ніж обговорення в невеликих групах в аудиторії. З метою зробити це он-лайн-середовище місцем для ефективного обговорення викладач конкретизує, що він очікує від здобувачів вищої освіти та надає їм чіткі вказівки. Завдання можуть бути однаковими для он-лайн-груп здобувачів освіти або різні. Викладач також може попросити здобувачів освіти завантажити на он-лайн-платформу результати виконаних завдань з подальшим їх коментуванням та оцінюванням (самооцінюванням, взаємооцінюванням).

Мета роботи в підгрупах і проведення дискусій полягає в навчанні здобувачів освіти:

пропонувати здобувачам вищої освіти актуальну та цікаву проблему та методи її розв'язання;

організовувати і коригувати колективну роботу та індивідуальну;

організовувати та ефективно проводити дискусію;

підбивати підсумки дискусії.

Оцінювання здобувачів освіти на практичному занятті здійснюється за двома критеріями:

за вміння знайти та презентувати проблему та варіанти її рішення;

за вміння проводити або брати участь у дискусіях.

Дискусія щодо конкретної проблеми та загалом за практичне заняття обов'язково підсумовується керівником заняття та (або) групою призначених експертів.

Методи контролю та оцінювання на практичних заняттях

Основні форми участі здобувачів освітнього рівня «бакалавр» в засвоєнні освітньої компоненти, що підлягають поточному контролю такі: виступ на практичних заняттях; доповнення, участь у навчальних дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів) та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується здобувачами освітнього рівня «бакалавр» у тій чи іншій формі, наведеній вище. Відвідуваність (очна, заочна) лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних

занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом освітньої компоненти.

Під час оцінювання рівня знань здобувача освітнього рівня «бакалавр» аналізу підлягають:

– характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;

– якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;

– ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;

– рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;

– досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;

– самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних, спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування проводиться після вивчення відповідного модуля на сайті освітньої компоненти «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки» <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3472>.

Тематика і проблематика практичних занять

Модуль 1.

Основи гендерної педагогіки

Практичне заняття 1.

Передумови вивчення гендерної проблематики. Гендерна проблематика і держава. Погляди філософів і педагогів на систему виховання з урахуванням гендерних розбіжностей

Навчальні питання (проблеми):

1. Мета і завдання гендерної освіти у сучасному інформаційному світі.

2. Основні етапи історії розвитку гендерної освіти у світі та Україні.

3. Перспективи розвитку гендерного підходу у світовому освітньому просторі.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок, їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Глобалізація, гуманізм, гуманістичне мислення, гуманізація освіти, гуманітаризація освіти, гендерний підхід в освіті, гендерні стереотипи.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map» (див. Додаток)*).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Гендерні аспекти в історії педагогічної науки.
2. Гендерний підхід в освіті України як соціально-педагогічна проблема.
3. Гендерні відмінності між розвитком дівчат і хлопців та їх вплив на методику організації навчального та виховного процесу в закладах освіти.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

Що може зупинити збільшення та поширення насильства в Світі (війни, міжнаціональні конфлікти, соціальна та гендерна нерівність, злочинність, байдужість до людей із інклюзією, соціальна нерівність тощо)?

А. Припинити цей процес можна лише завдяки гуманізації суспільних відносин.

Б. Припинити цей процес можна лише завдяки посиленню авторитарності державної влади в країнах.

В. Припинити цей процес можна лише завдяки посиленню мінімального прожиткового рівня в країнах.

Г. Припинити цей процес можна лише завдяки посиленню покарань за кримінальні злочини (уведення смертних кар) в країнах.

Д. Припинити цей процес можна лише завдяки посиленню фізичного виховання в закладах освіти.

Завдання 2.

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

Основною базовою ідеєю розвитку нової моделі суспільного розвитку є ...

А. цінності благоустрою людини; ідеї посилення конкурентності економік країн світу.

Б. цінності природи і людини; ідеї співпраці людей на планеті в напрямі гуманізації їхнього співіснування.

В. цінності здорового способу життя людини; ідеї верховенства права в суспільних відносинах.

Г. цінності релігійних догматів стосовно гендерних відносин; ідеї боротьби із бідністю та злочинністю в світі.

Завдання 3.

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

Гуманізація освіти – це ...

А. підвищення продуктивності навчальної діяльності вчителя і учня.

Б. піднесення ролі та поліпшення якості всіх гуманітарних дисциплін, що викладаються у ЗВО, збільшення кількості відповідних навчальних дисциплін.

В. відображення в освітньому процесі тенденцій гуманізації сучасного суспільства на засадах духовності людини, відповідальності за свої вчинки.

Г. встановлення єдиних вимог до освітньої діяльності, що, однак, не виключає багатоманіття способів їх досягнення.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

Гуманізація освіти означає ...

А. управління навчанням на основі всебічного врахування його закономірностей, принципів, сучасних форм і методів, особливостей, внутрішніх і зовнішніх умов з метою досягнення найвищої його ефективності.

Б. повагу до особистості, довіру до неї, прийняття її особистісних цілей, запитів і інтересів; створення максимально сприятливих умов для розкриття й розвитку її здібностей і обдарувань, повноцінного життя на кожному з вікових етапів для її самовизначення.

В. терпимість до іншого світогляду, способу життя, поведінки і звичаїв.

Г. відсутність власної позиції домінантності, безпринципна і некритична покора певній моделі, що володіє найбільшою силою тиску (думка більшості, визнаний авторитет, традиція) тощо.

Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 5.

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

Шляхи гуманізації освіти ...

А. виховання в учнів морально-емоційної культури взаємовідносин.

Б. формування у тих, хто навчається, емоційно-ціннісного досвіду розуміння людини.

В. створення матеріально-технічних умов для нормального функціонування педагогічного процесу, що виховує гуманну особистість: щирю, людяну, доброзичливу, милосердну, з розвиненим почуттям власної гідності й поваги до іншої людини.

Г. формування відносин співробітництва між усіма учасниками педагогічного процесу.

Д. збільшення розміру стипендії здобувачам вищої освіти та виплата її усім здобувачам освіти незалежно від академічної успішності.

Ж. всі відповіді правильні.

Література

1. Закон України «Про освіту» // Освіта. 2014. 5 – 12 березня.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>

5. Гайденко В. Гендерна педагогіка. Хрестоматія / В. Гайденко, А. Предборська. – Київ : «Університетська книга», 2019. – 313 с.
6. Гендерна педагогіка : хрестоматія / переклад з англ. В. Гайденко, А. Предборської; за ред. Вікторії Гайденко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 230 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
8. Ільченко О. Ю. Гендерний підхід як прогресивний напрям теоретичного пізнання та інтерпретації педагогічної дійсності / О.Ю. Ільченко // Збірник наукових праць БДПУ (Педагогічні науки). Бердянськ : БДПУ, 2012. – №4. – С. 101–111.
9. Кравець В. П. Педагогіка та психологія : гендерний аспект : навч. посіб. / В. П. Кравець, О. М. Кікінеджи. – Тернопіль : навч. книга Богдан, 2004. – 208 с.
10. Основи теорії гендера: навч. посіб. – Київ : «К.І.С.», 2004. – 268 с.
11. Панченко Леся. Європейська освіта в контексті викликів глобалізованого світу. Філософія освіти, 2012. – № 1 – 2 (11). – С. 358-362

Практичне заняття 2.

Діяльність Комітету ООН із ліквідації дискримінації щодо жінок. Міжнародна організація праці (МОП) і права жінок

Навчальні питання (проблеми):

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: призначення та основні положення.
2. Комітет ООН із дискримінації щодо жінок: призначення, функції, правові можливості.
3. Міжнародна організація праці (МОП) і права жінок: призначення, функції, правові можливості.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок, їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.
3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність,

самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Гендер, гендерний підхід в освіті, конструктивізм, андрогін, фемінізм, егалітаризм.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map» (див. Додаток)*).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Представництво МОП в Україні.
2. Проєкти МОП в Україні (Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні; Розширення економічних можливостей для жінок як відповідь на кризу COVID-19 в Україні; Є-ПТНЗ в Україні: безперервність навчання в умовах COVID-19).

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Які з запропонованих тверджень стосовно гендерних відносин належать ідеям Арістотеля? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. головною рисою, що властива жінкам «від природи» є нездатність домінувати.

Б. стосунки чоловіка з жінкою як стосунки між господарем і рабом.

В. будь-яка жінка представляє собою незавершену чоловічу істоту, а розвиток жінки є незавершеним.

Г. жіноча логіка більш раціональна ніж чоловіча.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 2.

Згідно з культурою стародавніх греків, жінка в суспільстві мала виконувати основну роль ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. воїна.

Б. «гіни».

- В. філософа.
- Г. оратора
- Д. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

Згідно з грецькою міфологією «андрогіни» — це Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. найкращі воїни.
- Б. керівники полісів.
- В. священні рабині.
- Г. міфічні істоти-предки, перволюди, що з'єднують в собі чоловічі і жіночі ознаки.
- Д. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

У давньослов'янському пантеоні одне із основних місць серед більшості богів краси, кохання і одруження посідала ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. Зевс.
- Б. Радогаст.
- В. Дажбог.
- Г. Лада.
- Д. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

Ідеологом жіночого руху кінця 19 ст. та автором праці, яка визнана «Біблією фемінізму», був ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. Джон-Стюарт Мілль.
- Б. Платон.
- В. Фрідріх Ніцше.
- Г. Микола Гоголь.
- Д. всі відповіді правильні.

Література

1. Аніщенко О.В. Гендерні дослідження у педагогічній науці та практиці : навч. посібник / за ред. Г.М. Лактіонової, Н.І. Яковець. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 161 с.
2. Гайденок В. Гендерна педагогіка. Хрестоматія / В. Гайденок, А. Предборська. – Київ : «Університетська книга», 2019. – 313 с.

3. Гендерна педагогіка : хрестоматія / переклад з англ. В. Гайденко, А. Предборської; за ред. Вікторії Гайденко. Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 230 с.
4. Ільченко О.Ю. Гендерний підхід як прогресивний напрям теоретичного пізнання та інтерпретації педагогічної дійсності / О.Ю. Ільченко // Збірник наукових праць БДПУ (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2012. – №4. С. – 101–111.
5. Драч Оксана. Навчання жінок в університетах : практика вирішення питання в Російській імперії // Вісник Черкаського університету. Серія: Істор. науки. – 2014. Вип. 19 (312). – С.47 – 54 С. 53. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7564/1/O_Drach_VCHU_2014_19_2014_IS.pdf
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. Наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
8. Кісь Оксана. Жінка в традиційній українській культурі (другої половини ХІХ — початку ХХ ст.). Львів : Інститут народознавства НАН України, 2012. – С. 85.
9. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія : навч. посіб. – Київ : МАУП, 2002. – С. 77 – 99.
10. Міл, Джон Стюарт. Про свободу : Есе / пер. з англ. Київ : Основи, 2001. – С. 365 – 393.
11. Новинки. Відозва до рускихъ родичѣвъ // Дѣло (Львів). 1895. – Ч. 117.
12. Панченко Леся. Європейська освіта в контексті викликів глобалізованого світу. Філософія освіти, 2012. – № 1 – 2 (11). – С. 358 – 362.
13. Петренко О.Б. Маскулінізація образу дитинства в сталінській педагогіці (30-ті рр. ХХ століття). Освіта та педагогічні науки. – № 1 (150), 2012. – С. 58 – 62.
14. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-r#Text>.
15. Основи теорії гендера : навч. посіб. – Київ : «К.І.С.», 2004. 268 с.
16. Руденко Н.В. Впровадження гендерного підходу в систему вищої освіти / Н.В. Руденко // педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальній школі, 2009. – С. 149 – 157.
17. Русова С. Вибрані педагогічні твори : у 2 кн. – Київ : Либідь, 1997. Кн. 2. – 318 с.

18. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL:<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286>.
19. Черчович Іванна. Жіноча освіта в Україні : історичний огляд. URL:<https://genderindetail.org.ua/season-topic/osvita-i-prosvita/zhinocha-osvita-v-ukraini-istorichniy-oglyad-134122.html>.
20. Warshofsky Lapidus, Gail. Women in Soviet Society: Equality, Development, and Social Change. University of California Press, 1978. p. 258.

Практичне заняття 3.

Конституція України про гарантії права на гідність та особисту недоторканність жінки

Навчальні питання (проблеми):

1. Стаття 24. «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом» щодо здобуття освіти і професійної підготовки жінок.
2. Питання образу жінки у рекламі.
3. Питання підвищення представництва жінок у політичному житті.
4. Питання боротьби з сексистськими стереотипами у ЗМІ, а також посібників зі стратегії боротьби з гендерними стереотипами.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.
3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Гендерний підхід в освіті, гендерна соціалізація, гендерне виховання, гендерна освіта, гендерна психологія, гендерна

ідентичність, гендерна ідентифікація, маскуліність, фемініність, андрогінність, гендерна диференціація, андрогінія.

Практикум.

Завдання 1. Опрацювати текст Конституції України та виписати статті, що стосуються гарантій права на гідність та особисту недоторканність жінки, встановлені у нашій державі.

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття ((презентація за допомогою технології «Mind тар» (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:

1. Представництво МОП в Україні.
2. Проєкти МОП в Україні (Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні; Розширення економічних можливостей для жінок як відповідь на кризу COVID-19 в Україні; Є-ПТНЗ в Україні: безперервність навчання в умовах COVID-19).

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Гендерна педагогіка – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. це наука про *соціально-педагогічні* механізми становлення особистості в соціумі.
- Б. сукупність підходів, спрямованих на те, щоб допомогти дітям різної статі відчувати себе в школі комфортно, успішно підготуватись до статеворолевої поведінки в сім'ї.
- В. розділ, галузь психології, яка досліджує закономірності діяльності людини в умовах взаємодії в соціальних групах.
- Г. *це* наука про *соціально-педагогічні* механізми становлення особистості в соціумі.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 2.

Мета гендерної педагогіки – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. створення у соціумі умов для позитивного розвитку особистості, цілеспрямована гуманізація між- та надособових стосунків у суспільстві, гармонізація духовної та матеріальної структур в соціумі.

Б. зробити так, аби жоден із дітей з особливими освітніми потребами не відчував себе іншим, зайвим, небажаним.

В. корекція впливу гендерних стереотипів на користь прояву і розвитку особистих нахилів індивіда.

Г. з'ясування механізмів старіння, встановлення їх взаємозв'язку в процесі життєдіяльності організмів, визначення механізмів адаптації до умов навколишнього середовища.

Завдання 3.

Основна ідея гендерного підходу в освіті – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. спосіб виростити із підлітків сексуально здорових дорослих; це спосіб боротьби з вульгарностями, якими щедро діляться однолітки або «старшаки»; навчити відрізняти насильство та протистояти йому.

Б. в урахуванні специфіки впливу на розвиток хлопчиків і дівчаток усіх факторів навчально-виховного процесу.

В. у створенні у соціумі умов для позитивного розвитку особистості, цілеспрямованої гуманізації між- та надособових стосунків у суспільстві, гармонізації духовної та матеріальної структур в соціумі.

Г. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

Гендерна ідентифікація – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. це процес формування людини як члена расової, релігійної, національної спільноти або мовної групи, субкультури чи іншої соціальної структури.

Б. визначення приналежності до тієї чи іншої групи, яка характеризується спільністю політичних поглядів та інтересів.

В. це процес формування гендерної ідентичності як відповідності людини певній статі, самоідентифікація з певним гендером, самовідчуття у якості чоловіка або жінки, усвідомлення і прийняття своєї чоловічої або жіночої ролі.

Г. усвідомлення власних професійних якостей і співставлення себе з представниками професійного середовища, повноправними членами якого вони повинні стати після завершення навчання.

Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 5.

Маскулінність – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. це властивість особистості, що передбачає відповідність жінки власній психологічній статі, дотримання жіночих статево-рольових норм, типової для жінки поведінки, цінностей, установок.

Б. це система властивостей особистості, що традиційно вважаються чоловічими.

В. це складні і різноманітні процеси, які підкоряються багатьом закономірностям і на їх шляху виникають багато протиріч, проблем, дисгармоній.

Г. сукупність біологічних, психофізіологічних і емоційних реакцій, переживань і вчинків людини, пов'язаних з проявом і задоволенням статевого потягу.

Д. всі відповіді правильні.

Література

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Гендерна психологія : навч. посіб. / О. В. Літвінова; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.

3. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Стать та сексуальність : Психологічний ракурс. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.

4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

5. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-р#Text>

6. Міжнародна організація праці (МОП). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_організація_праці#Конвенції_МОП

7. Кравець В. П. Гендерна педагогіка : [навч. посіб.] / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.

8. Руденко М. В. Основи професійної освіти : підручник / М. В. Руденко, Р. А., Калениченко, Г. В. Капосльоз, Г. Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 613 с.

9. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві : матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.

10. Ядловська Ольга. Шляхи вирішення гендерного питання як складової дисциплін соціально-гуманітарного циклу в ЗВО України /Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернетконференції (м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ТДАТУ: ред. гол. Ломейко О. П., Єременко О.А., Михайлов В. В [та ін.]. Частина 1. – Мелітополь : ТДАТУ, 2021. – 581 с.

11. Bem S. L. The measurement of psychological androgyny. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974, 42, P.115-162

12. Gordon Ch. Development of evaluated role identities // Annual Review of Sociology. 1976. V. 2. P. 405-433.

Практичне заняття 4.

Гендерний підхід у вивченні сім'ї. Еволюція сімейно-шлюбних відносин. Етнічні стереотипи поведінки батьків у різних культурних середовищах

Навчальні питання (проблеми):

1. Гендерний підхід у вивченні сім'ї: типи сімей.
2. Еволюція сімейно-шлюбних відносин.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Гендерна диференціація, гендерна інтенсифікація, гомосексуалізм, трансвестизм, транссексуалізм, гендерно-рольовий конфлікт, гендерно-рольовий інфантилізм, гендерно-рольова недостатність.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map» (див. Додаток)*).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Етнічні стереотипи поведінки батьків у різних культурних середовищах.
2. Питання боротьби з сексистськими стереотипами в сім'ї.
3. Проблема сімейного насильства в Україні: шляхи попередження.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Вчений С. Томпсон виділяє в ранньому розвитку гендерної ролі такі етапи: Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. батьки планують, яку стать буде мати їх дитина.
- Б. дитина довідується, що існує дві статі.
- В. вона включає себе в одну із цих категорій.
- Г. на її самовизначення вона керує своєю поведінкою, вибираючи й віддаючи перевагу новим формам поведінки.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 2.

Прагнення грати роль протилежної статі, що проявляється в перевдяганні, використанні імені та запозиченні інших рольових атрибутів протилежної статі, хоча це не супроводжується повним усвідомленням себе особою протилежної статі, називається ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. гомосексуалізм.
- Б. трансвестизм.
- В. транссексуалізм.
- Г. ідіотизм.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 3.

Усвідомлення себе представником протилежної статі називається ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. гомосексуалізм.
- Б. трансвестизм.
- В. транссексуалізм.
- Г. ідіотизм.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 4.

Невідповідність гендерної ролі віковій стадії гендерного розвитку, заміна або компенсація одних ролей іншими, що відповідають більш ранньому періоду життя, називається ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. гендерно-рольовий інфантилізм.
- Б. гендерно-рольовий збиток.
- В. гендерно-рольовий дефіцит.
- Г. атрофія гендерної ролі.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 5.

Метою гендерного виховання в школі має бути ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. подолання гендерних стереотипів, які заважають успішному розвитку особистості дитини, хлопчика і дівчинки.

Б. виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної культури.

В. формування відповідального і дбайливого ставлення до природи, що базується на екологічній свідомості.

Г. створення умов для формування особистості громадянина України, якому притаманні правова культура, усвідомлені цінності свободи, прав людини.

- Д. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Гендерна психологія : навч. посіб. / О. В. Літвінова ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Стать та сексуальність : Психологічний ракурс. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.
4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
5. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>.
6. Міжнародна організація праці (МОП). URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародна_організація_праці#Конвенції_МОП
7. Кравець В. П. Гендерна педагогіка : [навч. посіб.] / В. П. Кравець. Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
8. Руденко М. В. Основи професійної освіти : підручник / М. В. Руденко, Р. А., Калениченко, Г. В. Капосльоз, Г. Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2018. – 613 с.
9. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві : матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.
10. Ядловська Ольга. Шляхи вирішення гендерного питання як складової дисциплін соціально-гуманітарного циклу в ЗВО України / Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернетконференції (м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ТДАТУ: ред. гол. Ломейко О. П., Єременко О.А., Михайлов В. В [та ін.]. Частина 1. – Мелітополь : ТДАТУ, 2021. – 581 с.
11. Bem S. L. The measurement of psychological androgyny. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974, 42, P.115-162
12. Gordon Ch. Development of evaluated role identities // Annual Review of Sociology. 1976. V. 2. P. 405-433.

Практичне заняття 5.

Сучасні теорії чоловічої та жіночої сексуальності. Особливості статевої соціалізації в суспільстві. Стадії психосексуального розвитку

Навчальні питання (проблеми):

1. Роль сексуальної освіти у формуванні статевої культури підлітків.
2. Сучасні теорії чоловічої та жіночої сексуальності.
3. Особливості статевої соціалізації в суспільстві.
4. Стадії психосексуального розвитку.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.
3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Гендерні стереотипи, роздільне навчання, сегрегація, сексизм.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map» (див. Додаток)*).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Особливості статевої соціалізації дитини в закладах освіти міста та селищ.
2. Стадії психосексуального розвитку.
3. Проблема булінгу в закладах освіти за гендерною ознакою: шляхи попередження.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Педагогічні умови – це сукупність заходів, спрямованих на підвищення ...

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. ефективності психологічної корекції.
- Б. ефективності викладацької діяльності.
- В. ефективності педагогічної діяльності.
- Г. уваги учнів обох статей до дисципліни в класі.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 2.

Для дітей якої статі найбільш оптимальними для викладання є методи, спрямовані на розвиток лідерських якостей? Закріплення матеріалу краще проводити у формі гри або змагання?

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. обох статей.
- Б. для дівчаток.
- В. для хлопчиків.
- Г. правильна відповідь відсутня.

Завдання 3.

Гендерна компетентність – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. один з критеріїв оцінки планування змін, проєктів, методів дослідження та аналізу, що сприяють встановленню гендерного балансу.
- Б. сукупність знань, умінь, навичок, цінностей та ставлень, що дають змогу ефективно впроваджувати принцип рівних можливостей обох статей в усі сфери життєдіяльності суспільства.
- В. освітнє середовище, в якому актуалізована гендерна чутливість як один з критеріїв ефективності освітньої діяльності.
- Г. правильна відповідь відсутня.

Завдання 4.

Метою педагогічної науки якого напрямку є створення методології освіти без сексизму (наскільки це є можливим)?

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. гендерна педагогіка.

- Б. феміністична педагогіка.
- В. критична педагогіка.
- Г. правильна відповідь відсутня.

Завдання 5.

Метою педагогічної науки якого напрямку є необхідність визнання рівних можливостей чоловіків і жінок у здобутті освіти, що визначаються як обов'язкова умова забезпечення рівноправності чоловіків і жінок у всіх сферах життя?

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- А. гендерна педагогіка.
- Б. феміністична педагогіка.
- В. критична педагогіка.
- Г. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Вілкова О. Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів // Український соціум, 2004. – № 3 (5). – Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – С. 24 – 29.
2. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Стать та сексуальність : Психологічний ракурс. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.
3. Гендерна психологія : навч. посіб. / О. В. Літвінова ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
5. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>
7. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві : матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.
8. Хлопці мінус дівчата : навіщо в естонській школі практикують роздільне навчання. URL : <https://osvitoria.media/experience/hloptsi-minus-divchata-navishho-v-estonskij-shkoli-praktykuyut-rozdilne-navchannya/>

9. Що таке гендерні стереотипи та як із ними боротися. URL : <https://nv.ua/ukr/spec/gender-shcho-take-genderni-rol-i-genderni-stereotipi-i-seksizm-50098152.html>

10. Ядловська Ольга. Шляхи вирішення гендерного питання як складової дисциплін соціально-гуманітарного циклу в ЗВО України /Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної інтернетконференції (м. Мелітополь, 24 листопада 2021 р.) / ТДАТУ: ред. гол. Ломейко О. П., Єременко О.А., Михайлов В. В [та ін.]. Частина 1. – Мелітополь : ТДАТУ, 2021. – 581 с.

11. Gordon Ch. Development of evaluated role identities // Annual Review of Sociology. 1976. V. 2. P. 405-433.

12. Sadker M., Sadker D. Confronting Sexism in the College Classroom // Gender in the Classroom. University of Illinois Press, 1990. P. 176-188.

Практичне заняття 6.

Мова як засіб впливу на формування гендерних стереотипів. Комуникативні моделі в телевізійних і рекламних програмах, художній літературі

Навчальні питання (проблеми):

1. Мова як засіб впливу на формування гендерних стереотипів.
2. Особливості соціального самопочуття і суспільних настроїв чоловіків і жінок в Україні.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Гендерна соціалізація, гендерна компетентність, гендерна чутливість, гендерночутливий заклад вищої освіти, гендерночутливе освітнє середовище, педагогічні умови.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map»*) (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Специфіка характеристик жінок і чоловіків на шпальтах друкованих видань.
2. Гендерні стереотипи героїв сучасної кіно- та шоуіндустрії.
3. Комунікативні моделі в телевізійних і рекламних програмах, художній літературі.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

На якому соціальному підґрунті виникають гендерні стереотипи...
Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- A. різних за рівнем оплати професій.
- B. різних статусів і ролей, яких чоловіки і жінки набувають і відтворюють в суспільстві.
- B. різних природних можливостей жінок і чоловіків.
- Г. різних термінів набуття пенсійного віку.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 2.

У більшості випадків гендерна дискримінація заснована на ...
Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

- A. на низькому рівні вихованості.
- B. на соціальній нерівності у суспільстві.
- B. на проявах девіантної поведінки.
- Г. гендерних стереотипах.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 3.

Як правило фемінність пов'язується з ...

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. незалежністю, активністю, допитливістю, схильністю до ризику, здатністю до досягнень.

Б. емоційністю, м'якістю, чуйністю, нормативністю, комунікативними навичками, сензитивністю, здатністю до емпатії.

В. різнорідністю, інеродністю; наявністю неоднакових частин в структурі, в складі чого-небудь.

Г. постійною фізичною або психічною перевтомою; наявністю тривалого захворювання; наявністю постійних конфліктних ситуацій.

Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 4.

Педагогічні умови – це сукупність заходів, спрямованих на підвищення ...

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. ефективності психологічної корекції.

Б. ефективності викладацької діяльності.

В. ефективності педагогічної діяльності.

Г. уваги учнів обох статей до дисципліни в класі.

Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 5.

Для дітей якої статі найбільш оптимальними для викладання є методи, спрямовані на розвиток лідерських якостей? Закріплення матеріалу краще проводити у формі гри або змагання?

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. обох статей.

Б. для дівчат.

В. для хлопців.

Г. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Вілкова О. Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів // Український соціум, 2004. – № 3 (5). – Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – С. 24 – 29.

2. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Стать та сексуальність: Психологічний ракурс. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.

3. Гендерна психологія : навч. посіб. / О. В. Літвінова; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
5. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Образ жінки у телерекламі : погляд психолога. URL : <http://www.mediaeco.franko.lviv.ua/zur-kryt/n5/spaner-obraz.htm>.
7. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-р#Text>.
8. Слінчук В.В. Соціальна типізація гендерних стереотипів у мові ЗМІ. URL : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1356>.
9. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві : матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.
10. Чухим Н. Гендерні відмінності у становленні моральних цінностей чоловіків та жінок. URL : <http://www.gendercentre.org.ua/index.htm>.
11. Що таке гендерні стереотипи та як із ними боротися. URL : <https://nv.ua/ukr/spec/gender-shcho-take-genderni-rol-i-genderni-stereotipi-i-seksizm-50098152.html>.
12. Gordon Ch. Development of evaluated role identities // Annual Review of Sociology. 1976. V. 2. P. 405 – 433.

Практичне заняття 7.

Гендерні аспекти в професії педагога. Проблема роздільного навчання. Гендерні аспекти адаптації

Навчальні питання (проблеми):

1. Гендерні аспекти в професії педагога (учителя Інформатики та майстра виробничого навчання).
2. Проблема роздільного навчання в сучасній українській школі.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Егалітаризм, есенціалізм, критична педагогіка, феміністична педагогіка, педологія, роздільне навчання.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map»*) (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Гендерні особливості адаптації здобувачів освіти до умов освітнього процесу ЗВО.

2. Роздільне навчання в Україні: можливості, переваги, недоліки.

3. Роздільне навчання як прерогатива елітарної освіти: зарубіжний досвід.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Педологія це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. один з критеріїв оцінки планування змін, проєктів, методів дослідження та аналізу дитини, що сприяють встановленню гендерного балансу в дитячому дошкільному освітньому закладі.

Б. позитивно забарвлена емоція, що супроводжує вдовolenня однієї або кількох потреб.

В. поєднання високого розвитку фемінності та маскулінності в одній людині (незалежно від її статі).

Г. психічний стан людини, викликаний важким, болісним почуттям, депресія, стан, викликаний важким болісним почуттям, стан

пригніченості, розгублення, пригноблення, стан, викликаний важким болісним почуттям.

Д. (від грец. παιδός – дитина й грец. λόγος – наука) – напрямок в науці, який мав на меті об'єднати підходи різних наук (медицини, біології, психології, педагогіки) до розвитку дитини.

Завдання 2.

Критична педагогіка це ... *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. галузь педагогіки, що вивчає закономірності соціально-культурної адаптації людини, групи, суспільства з метою гармонізації, гуманізації їх взаємовідносин на внутрішньо-, між- та надособовому рівнях.

Б. це наука, яка займається вивченням законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активного засвоєння даного досвіду молодшими.

В. галузь педагогіки, яка досліджує проблеми освіти, навчання і виховання осіб (переважно дитячого віку) з вадами психофізичного розвитку.

Г. наука, яка прагне розвивати в учнів критичні та рефлексивні навички з етичної та політичної позиції, аналізувати соціальні структури і, таким чином, ставити різні питання та сприяти, як окремим особам, їх визнанню та участі в суспільстві.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

Основна ідея феміністичної педагогіки спрямовується на ... *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. гендерні відносини, критику сексистських проявів і маскуліноцентрованої системи освіти як контрольованої чоловіками для чоловіків, де вважається важливим той досвід і передаються ті знання, що відбивають переважно чоловічу історію, чоловічі ідеї, цінності й культуру.

Б. вивчення законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активного засвоєння даного досвіду молодшими.

В. проблеми освіти, навчання і виховання осіб (переважно дитячого віку) з вадами психофізичного розвитку.

Г. специфічні особливості виховання дитини в сім'ї і виробленням наукових рекомендацій для батьків з побудови правильних взаємин з дитиною.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

В чому на Вашу думку полягає сутність концепції ліберального фемінізму або «фемінізму рівності»? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. зрівняння в правах, можливостях і шансах усіх суб'єктів освітнього процесу.

Б. вивченні законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активному засвоєнню даного досвіду молодшими.

В. у зв'язку з нерівністю статей з класовою нерівністю.

Г. у тому, що, спираючись на філософські засади есенціалізму, розглядає жінок як біологічний «клас», який дискримінується і експлуатується чоловіками в усьому суспільстві.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

В чому на Вашу думку полягає сутність концепції соціал-фемінізму? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. у тому, що, спираючись на філософські засади есенціалізму, розглядає жінок як біологічний «клас», який дискримінується і експлуатується чоловіками в усьому суспільстві.

Б. вивченні законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активному засвоєнню даного досвіду молодшими.

В. у зв'язку з нерівністю статей з класовою нерівністю.

Г. зрівняння в правах, можливостях і шансах усіх суб'єктів освітнього процесу.

Д. всі відповіді правильні.

Література

1. Вакуленко В. М. Проблема роздільного навчання і виховання дітей різної статі в Україні / В. М. Вакуленко // Духовність особистості : методологія, теорія і практика. – 2017. – Вип. 6. – С. 41 – 49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_6_7.
2. Вілкова О. Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів // Український соціум, 2004. – № 3 (5). – Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – С. 24 – 29.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Стать та сексуальність: Психологічний ракурс. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.
4. Гендерна психологія : навч. посіб. / О. В. Літвінова ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

6. Ільченко О. Гендерний підхід як нова методологія наукових досліджень в галузі педагогіки: генеза розвитку / Олена Ільченко // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. № 3 (2011). – Полтава, 2011. – С. 22 – 30.
7. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
8. Основи теорії гендеру : навчальний посібник. – Київ : «К.І.С.», 2004. – 536 с.
9. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>
10. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві : матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.
11. Софінська Галина. Роздільне навчання зменшує ймовірність негативного спілкування / Г.Софінська // Львівська газета, 17 лютого 2004 р. portal. lviv.ua. URL : <https://portal.lviv.ua/uncategorized/2004/02/17/121746>
12. Гор Дж. Феміністська педагогіка та педагогіка по-феміністськи. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2510>

Практичне заняття 8.

Гендерна диференціація освіти. Форми виявлення сексизму і репродукування гендерних стереотипів у змісті підручників (на основі аналізу підручників для початкової школи)

Навчальні питання (проблеми):

1. Гендерна диференціація освіти.
2. Чинники та передумови фемінізації шкільної освіти.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Егалітаризм, есенціалізм, критична педагогіка, феміністична педагогіка, педологія, роздільне навчання, сексизм, фемінізм.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind тар»*) (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Форми виявлення сексизму і репродукування гендерних стереотипів у змісті підручників (на основі аналізу підручників для початкової школи).

2. Гендерні аспекти педагогічної професій майстра виробничого навчання та вчителя Інформатики у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Які на Вашу думку існують гендерні стереотипи у системі сучасної освіти України ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. фемінізація школи, орієнтація на слухняність ставлять у більш вигідне становище жіночу стать.

Б. хлопці за однією партою не повинні сидіти разом із дівчиною.

В. деякі шкільні предмети часто ідентифікують зі статтю вчителя.

Г. хлопці повинні заходити у класну аудиторію тільки після дівчат.

Д. культивування фемінності дискримінує інтереси хлопців, не зацікавлює їх у процесі навчання і водночас перешкоджає формуванню дівчачої самооцінки та стереотипізує їх поведінку.

Ж. дотримуючись традиційних стереотипів про жіночі й чоловічі ролі, вчителі, які самі дуже сильно страждають від гендерної нерівності, свідомо чи неусвідомлено передають ці погляди дітям, посилюючи дію інших агентів гендерної соціалізації.

3. у будь-яких конфліктах в класі завжди вчитель обвинувачує хлопців, а не дівчат.

Завдання 2.

Мета гендерної педагогіки – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. створення у соціумі умов для позитивного розвитку особистості, цілеспрямована гуманізація між- та надособових стосунків у суспільстві, гармонізація духовної та матеріальної структур в соціумі.

Б. зробити так, аби жоден із дітей з особливими освітніми потребами не відчував себе іншим, зайвим, небажаним.

В. корекція впливу гендерних стереотипів на користь прояву і розвитку особистих нахилів індивіда.

Г. з'ясування механізмів старіння, встановлення їх взаємозв'язку в процесі життєдіяльності організмів, визначення механізмів адаптації до умов навколишнього середовища.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

Яке на Вашу думку підґрунтя для створення гендерної педагогіки? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. це необхідність визнання нерівних можливостей чоловіків і жінок у здобутті освіти, що визначаються як обов'язкова умова першовартості чоловіків і жінок у всіх сферах життя, дослідження формальних неявних сторін навчальних практик, неврахування в освітньому процесі специфіки життєвих інтересів та психологічних відмінностей дівчат і хлопців.

Б. це необхідність визнання рівних можливостей чоловіків і жінок у здобутті освіти, що визначаються як обов'язкова умова забезпечення рівноправності чоловіків і жінок у всіх сферах життя, дослідження неформальних неявних сторін навчальних практик, врахування в освітньому процесі специфіки життєвих інтересів та психологічних відмінностей дівчат і хлопців та гендерну ситуацію в суспільстві.

В. це загальноприйнята патріархатна атмосфера освітніх закладів, де педагоги на підсвідомому/інтуїтивному рівні своєю поведінкою, спілкуванням закріплюють нетрадиційні стереотипні уявлення про жіночі і чоловічі соціальні ролі.

Г. Всі відповіді правильні.

Завдання 4.

Які на Вашу думку можуть бути слабкі місця (вади) в теорії і практиці традиційної системи освіти з позицій радикального фемінізму? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. сприйняття досвіду жінок як «іншого», невидимого або маргінального.

Б. схильність освітньої системи до змагання, індивідуалізму.

В. розуміння школи як «засобу раціонального розподілу індивідів у суспільстві» (О. Луценко), яка «...вчить помічати дії, а не стан, результат, а не процес, вчинок, а не відносини учасників» (Р. Хол, Б. Сендлер).

Г. консервативний характер самої педагогіки, яка з небажанням «сприймає інновації».

Д. маскуліноцентровану освітню політику в державі у цілому.

Завдання 5.

В чому на Вашу думку полягає сутність концепції радикального фемінізму? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. зрівняння в правах, можливостях і шансах усіх суб'єктів освітнього процесу.

Б. вивченні законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активному засвоєнню даного досвіду молодшими.

В. пов'язуванні нерівності статей з класовою нерівністю.

Г. у тому, що, спираючись на філософські засади есенціалізму, розглядає жінок як біологічний «клас», який дискримінується і експлуатується чоловіками в усьому суспільстві.

Д. всі відповіді правильні.

Література

1. Вакуленко В. М. Проблема роздільного навчання і виховання дітей різної статі в Україні / В. М. Вакуленко // *Духовність особистості : методологія, теорія і практика*, 2017. – Вип. 6. – С. 41 – 49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_6_7.
2. Вілкова О. Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів // *Український соціум*, 2004. – № 3 (5). Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – С. 24 – 29.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. *Стать та сексуальність : Психологічний ракурс*. – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.
4. *Гендерна психологія : навч. посіб.* / О. В. Літвінова; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

6. Ільченко О. Гендерний підхід як нова методологія наукових досліджень в галузі педагогіки: генеза розвитку / Олена Ільченко // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. – № 3 (2011). – Полтава, 2011. – С. 22 – 30.
7. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
8. Основи теорії гендеру : навчальний посібник. – Київ : «К.І.С.», 2004. – 536 с.
9. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>
10. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві: матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.
11. Софінська Галина. Роздільне навчання зменшує ймовірність негативного спілкування / Г.Софінська // Львівська газета, 17 лютого 2004 р. portal. lviv.ua. URL : <https://portal.lviv.ua/uncategorized/2004/02/17/121746>
12. Гор Дж. Феміністська педагогіка та педагогіка по-феміністськи. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2510>

Практичне заняття 9.

Процеси фемінізації освіти: шляхи подолання

Навчальні питання (проблеми):

1. Гендерні аспекти в процесі підготовки сучасного викладача (вчителя Інформатики та майстра виробничого навчання) для закладів П(ПТ)О.
2. Спільне та роздільне навчання як шляхи протидії фемінізації освітнього процесу.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення

рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Егалітаризм, есенціалізм, інтерсекційний фемінізм, критична педагогіка, феміністична педагогіка, педологія, роздільне навчання, сексизм, фемінізм

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map»*) (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Рівні права та рівний доступ до можливостей в освіті.
2. Чоловіки та жінки не повинні бути «однаковими» у фізичному плані, щоб мати право на рівність.
3. Методи вирішення гендерної нерівності у суспільстві через зміну освітнього процесу у закладах освіти України.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Яка на Вашу думку може бути розуміння терміну «інтерсекційний фемінізм»? ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. один з критеріїв оцінки планування змін, проєктів, методів дослідження та аналізу дитини, що сприяють встановленню гендерного балансу в дитячому дошкільному освітньому закладі.

Б. визнання взаємозв'язку між статтю та іншими формами дискримінації, такими як раса, вік, клас, соціально-економічний статус, фізичні чи розумові здібності, стать або сексуальна ідентичність, релігія або етнічна приналежність.

В. це поєднання високого розвитку фемінності та маскулінності в одній людині (незалежно від її статі).

Г. психічний стан людини, викликаний важким, болісним почуттям, депресія, стан, викликаний важким болісним почуттям, стан пригніченості, розгублення, пригноблення, стан, викликаний важким болісним почуттям.

Завдання 2.

Сучасний фемінізм - ... *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. галузь педагогіки, що вивчає закономірності соціально-культурної адаптації людини, групи, суспільства з метою гармонізації, гуманізації їх взаємовідносин на внутрішньо-, між- та надособовому рівнях.

Б. це рух і набір ідей, які прагнуть до рівності статей, визнання та захисту прав жінок у сучасному суспільстві.

В. галузь педагогіки, яка досліджує проблеми освіти, навчання і виховання осіб (переважно дитячого віку) з вадами психофізичного розвитку.

Г. наука, яка прагне розвивати в учнів критичні та рефлексивні навички з етичної та політичної позиції, аналізувати соціальні структури і, таким чином, ставити різні питання та сприяти, як окремим особам, їх визнанню та участі в суспільстві.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

Яка основна ідея феміністичної педагогіки і на що вона спрямовується? *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. специфічні особливості виховання дитини в сім'ї і вироблення наукових рекомендацій для батьків з побудови правильних взаємин з дитиною.

Б. вивчення законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активного засвоєння даного досвіду молодшими.

В. проблеми освіти, навчання і виховання осіб (переважно дитячого віку) з вадами психофізичного розвитку.

Г. гендерних відносинах, критиці сексистських проявів і маскуліноцентрованої системи освіти як контрольованої чоловіками для чоловіків, де вважається важливим той досвід і передаються ті знання, що відбивають переважно чоловічу історію, чоловічі ідеї, цінності й культуру.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

В чому на Вашу думку полягає сутність концепції ліберального фемінізму або «фемінізму рівності»? *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. зрівняннях в правах, можливостях і шансах усіх суб'єктів освітнього процесу.

Б. вивчення законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активного засвоєння даного досвіду молодшими.

В. пов'язуванні нерівності статей з класовою нерівністю.

Г. у тому, що, спираючись на філософські засади есенціалізму, розглядає жінок як біологічний «клас», який дискримінується і експлуатується чоловіками в усьому суспільстві.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

В чому на Вашу думку полягає сутність концепції соціал-фемінізму? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. у тому, що, спираючись на філософські засади есенціалізму, розглядає жінок як біологічний «клас», який дискримінується і експлуатується чоловіками в усьому суспільстві.

Б. вивчення законів передачі соціального досвіду старшими поколіннями і активному засвоєнню даного досвіду молодшими.

В. пов'язуванні нерівності статей з класовою нерівністю.

Г. зрівняннях в правах, можливостях і шансах усіх суб'єктів освітнього процесу.

Д. всі відповіді правильні.

Література

1. Вакуленко В. М. Проблема роздільного навчання і виховання дітей різної статі в Україні / В. М. Вакуленко // *Духовність особистості : методологія, теорія і практика.* – 2017. – Вип. 6. – С. 41 – 49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_6_7.
2. Вілкова О. Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів // *Український соціум*, 2004. – № 3 (5). – Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – С. 24 – 29.
3. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. *Стать та сексуальність : Психологічний ракурс.* – Тернопіль : Нова книга – Богдан, 1999. – 383 с.
4. *Гендерна психологія : навч. посіб.* / О. В. Літвінова; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
5. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.
6. Ільченко О. Гендерний підхід як нова методологія наукових досліджень в галузі педагогіки : генеза розвитку / Олена Ільченко // *Педагогічні науки. Збірник наукових праць.* – № 3 (2011). – Полтава, 2011. – С. 22 – 30.

7. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
8. Сильнющий Максим. Сучасний фемінізм як слідство неповноцінної освіти. URL : <https://drukarnia.com.ua/articles/suchasni-feminizm-yak-slidstvo-nerovnocinnoyi-osviti-IcheY>.
9. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>
10. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві : матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.
11. Rayan Riener. Токсичний фемінізм: які його прояви? URL: <https://www.dniprotoday.com/novyny/toksicnij-feminizm-aki-jogo-proavi-2699>.
12. Фемінізм – що це таке, історія, хвилі, види, суть та ідеї. Хто такі феміністки. URL : https://termin.in.ua/feminizm/#Sut_feminizmu.
13. Гор Дж. Феміністська педагогіка та педагогіка по-феміністськи. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/2510>.

Практичне заняття 10 (4 год).

Роль сім'ї у формуванні чоловічого та жіночого типів поведінки

Навчальні питання (проблеми):

1. Роль батьків у закладанні майбутнього потенціалу здоров'я та соціалізації дитини.
2. Роль батьків у формуванні гендерної ідентичності дитини.
3. Проблема сімейного та шкільного булінгу як негативний вплив гендерного стереотипного мислення.
4. Сирітство як соціальне явище воєнного та післявоєнного стану України.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення

рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Егалітаризм, есенціалізм, критична педагогіка, феміністична педагога, педологія, роздільне навчання.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map»* (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. гендерні стереотипи: справжній батько –..., справжня мати –...
2. Здорові батьки та їх рідні – гарний подарунок майбутній дитині.
3. Проблема виховання дитини у неповній сім'ї як педагогічна проблема.
4. Сирітство як проблемне явище післявоєнного періоду суспільства та місце освітнього закладу в її вирішенні.
5. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку – одна з умов соціального впливу на особистість.
6. Сім'я – провідний фактор соціалізації особистості. Типи сімей.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

В якому варіанті відповіді правильно сформульоване визначення поняття «сім'я»? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.

А. це динамічна мала група людей, які разом проживають, пов'язані родинними стосунками (шлюбом, кровною спорідненістю, усиновленням, опікою), спільністю формування і задоволення соціально-економічних,

емоційних потреб, взаємною моральною відповідальністю у ставленні одне до одного.

Б. це динамічна мала група людей, які не проживають разом та не пов'язані родинними стосунками (шлюбом, кровною спорідненістю, усиновленням, опікою), але пов'язані спільністю формування і задоволення соціально-економічних, емоційних потреб.

В. це динамічна мала група людей, які разом проживають, не пов'язані родинними стосунками (шлюбом, кровною спорідненістю, усиновленням, опікою), але пов'язані спільністю формування і задоволення соціально-економічних, емоційних потреб.

Г. це динамічна мала група людей, які разом не проживають, не пов'язані родинними стосунками (шлюбом, кровною спорідненістю, усиновленням, опікою), але пов'язані спільністю формування і задоволення соціально-економічних, емоційних потреб, не мають спільної моральної відповідальності у ставленні одне до одного.

Д. всі відповіді правильні.

Завдання 2.

Який із зазначених варіантів тлумачень можна віднести до поняття «нуклеарна сім'я»? *Оберіть із запропонованих варіантів відповіді ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. це сім'я, що складається з декількох поколінь, що живуть в сім'ї.

Б. це сім'я, що складається з батьків та їхніх дітей (які в свою чергу не перебувають в шлюбі).

В. це сім'я, яка може складатися з одного батька, декількох жінок-матерів та їхніх дітей або з однієї жінки-матері, декількох чоловіків-батьків та їхніх спільних дітей.

Г. це сім'я, в якій обоє з подружжя займають рівне становище.

Д. це сім'я, що складається з матері або батька і дитини або дітей.

Ж. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

Які основні сучасні проблеми сімей в Україні? *Оберіть із запропонованих варіантів відповіді ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

А. житлова проблема.

Б. фінансово-економічна проблема.

В. проблема жіночої зайнятості та подвійного обтяження дружин.

Г. проблема неповноцінного виховання дітей.

Д. проблема внутрішньо-сімейної жорстокості й конфліктності.

Ж. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

Найбільш характерними проявами соціальної та психолого-педагогічної дезадаптації дітей є ... *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

- А. агресивна поведінка.
- Б. конфлікти з педагогами та однолітками.
- В. адиктивна поведінка (вживання алкоголю, наркотиків, ігроманія тощо).
- Г. вчинення правопорушень (бійка, крадіжка, шахрайство тощо).
- Д. невідвідування навчального закладу.
- Ж. бродяжництво.
- З. суїцидальна поведінка.
- К. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

Яке з наведених визначень є спільними для розуміння понять ігроманія, лудоманія, гемблінг? *Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання.*

- А. надмірна, хвороблива захопленість роботою в Інтернеті.
- Б. вельми поширене захворювання, яке характеризується стійкою психологічною залежністю від азартних ігор, що виявляється в неконтрольованому потязі до різних видів ігор, в яких головним і ключовим сегментом є грошові кошти.
- В. це непряма реалізація базових інстинктів, тобто спрямування сексуальної та деструктивної енергії в русло мистецтва.
- Г. це хворобливий стан, пов'язаний із бажанням схуднути.
- Д. це хворобливий стан, пов'язаний із нав'язливим прийом їжі.
- Ж. це схильність до роздумів і відсутність бажання щось утілювати в життя.
- З. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Вакуленко В. М. Проблема роздільного навчання і виховання дітей різної статі в Україні / В. М. Вакуленко // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика.* – 2017. – Вип. 6. – С. 41 – 49. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_6_7.
2. Вілкова О. Ю. Конструктивні та деструктивні вияви гендерних стереотипів // *Український соціум*, 2004. – № 3 (5). – Київ : Державний інститут проблем сім'ї та молоді. – С. 24 – 29.
3. Гендерна психологія : навч. посіб. / О. В. Літвінова; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2010. – 235 с.
4. Гендерний підхід у педагогіці : електронний посіб. для самостійної роботи та дистанційного навчання здобувачів освітнього ступеня

- «магістр» (денна форма навчання) спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка /укладачі: О.Ю. Ільченко, Н.В. Кононец. – Полтава, 2020. – 58 с.
5. Ільченко О. Гендерний підхід як нова методологія наукових досліджень в галузі педагогіки: генеза розвитку / Олена Ільченко // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. № 3 (2011). Полтава, 2011. С. 22-30.
6. Основи професійної освіти: підручник / М.В. Руденко, Р.А. Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : ЦП Компринт, 2018. – 613 с.
7. Соціальна військова педагогіка: підручник: у 2 ч. Ч. 1. Теоретико-методологічні основи / [М. В. Руденко, Л. В. Олійник, В. І. Осьодло, В. Ж. Богайчук]. – Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2013. – 348 с.
8. Карвацька Н.С. Роль сім'ї у формуванні здорової особистості. БДМУ. URL : <https://www.bsmu.edu.ua/blog/4622-rol-sim-i-u-formuvanni-zdorovoi-osobistosti/>
9. Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022 – 2024 роки з її реалізації. – Розпорядження КМУ від 20.12.2022., № 1163-р. м. Київ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>
10. Сорочинська В.Є. Гендерні відмінності й соціальна ідентичність / В.Є. Сорочинська // Гендер : реалії та перспективи в українському суспільстві: матеріали Всеукр. науково-практичної конференції. – Київ : ПЦ «Фоліант», 2004. – С. 16.

Модуль 2.

Основи інклюзивної педагогіки

Практичне заняття 11.

Особливості організації та управління навчанням учнів з особливими освітніми потребами

Навчальні питання (проблеми):

1. Практичний досвід реалізації інклюзивної освіти на сучасному етапі.
2. Система спеціальної освіти в Україні. Історія становлення, розвитку та реформування спеціальної освіти.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.
3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Інклюзія, інклюзивна педагогіка, категорії інклюзивної педагогіки, об'єкт та предмет інклюзивної педагогіки.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (звіт-конспект).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття ((*презентація за допомогою технології «Mind тар»* (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:

1. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами.
2. Індивідуальне навчання дітей з особливими потребами.
3. Шляхи підвищення ефективності соціалізації людей з особливими потребами на сучасному етапі.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Інклюзія – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті, і насамперед, тих що мають труднощі у фізичному та психічному розвитку.

Б. це діяльність педагога, спрямована на створення демократичних стосунків у класі.

В. правильної відповіді немає.

Завдання 2.

Повне прилаштування закладу загальної середньої освіти до кожного школяра з урахуванням його обмежених освітніх можливостей становить... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. повну інтеграцію.

Б. часткову інтеграцію.

В. інклюзивну освіту.

Г. правильної відповіді немає.

Завдання 3.

Створення такого соціокультурного середовища освітнього закладу, яке б задовольняло індивідуальні освітні потреби усіх учнів, незалежно від особливостей їхнього психофізичного розвитку це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. мета пенітенціарних закладів.

Б. мета інклюзії.

В. гендерний мейнстрімінг.

Г. правильної відповіді немає.

Завдання 4.

Мета інклюзії в освіті полягає у ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. наданні якісних медичних, соціальних та освітніх послуг людям з порушеннями розвитку.

Б. наданні можливостей щодо здійснення активної суспільної діяльності.

В. створенні такого соціокультурного середовища закладу освіти, яке б задовольняло індивідуальні освітні потреби усіх здобувачів освіти.

Г. усі відповіді правильні.

Завдання 5.

Процес професійної діяльності уповноважених державою фахівців, спрямований на задоволення індивідуальних потреб усіх дітей в умовах отримання освіти в інклюзивному загальноосвітньому навчальному закладі є предметом дослідження такої сервісної педагогічної науки як ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. спеціальна педагогіка.

Б. соціальна педагогіка.

В. інклюзивна педагогіка.

Г. усі відповіді правильні.

Література

1. Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у КНУБА. URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/polozhennya-pro-organizacziyu-inklyuzyvnogo-navchannya-osib-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy.pdf>
2. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
3. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол. : В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 210 – 213.
4. Мартинчук О.В. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання / Актуальні питання корекційної освіти. URL: <http://www.http://actualpse.at.ua/>
6. Матвеева, Наталія. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом : Практикум: навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020. – НАІР, 188 с.
7. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. – Вінницький

державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. –168 с.

8. Сходинки інклюзії /О.А. Тельна, В.О. Маланчій, Н.О. Дацьо, С.М. Сидорів та ін. : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.

9. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З.М. Шевців, вид. 2-ге, випр., доп. Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.

Практичне заняття 12 (4 год).

Підготовка педагога до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища

Навчальні питання (проблеми):

1. Розвиток емоційної сфери молодшого школяра з різними видами дизонтогенезу.

2. Професійна компетентність вчителя початкових класів під час виконання соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.

3. Система закладів освіти для дітей з обмеженнями життєдіяльності.

4. Соціально-педагогічна діяльність з девіантними дітьми.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Дитина з обмеженими можливостями життєдіяльності (ОМЖ), корекція, компенсація, реабілітація, акселерація, дефект, розвиток особистості, формування, фізичні зміни, психічні зміни,

онтогенез, норма у розвитку дитини, відхилення у розвитку дитини, соціально-педагогічна діяльність, соціально-педагогічна діяльність в інклюзивній початковій школі, корекційно-розвивальна діяльність, психолого-педагогічна діагностика, соціально-педагогічна профілактика, соціально-педагогічна діяльність з девіантними дітьми, соціально-педагогічна реабілітація, комфортне освітнє середовище для осіб з особливими освітніми потребами (ООП).

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (звіт-конспект).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття ((*презентація за допомогою технології «Mind тар»* (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:

1. Особливості соціалізації дитини з обмеженими можливостями життєдіяльності (ОМЖ).

2. Сутність та характеристика дітей з відхиленням у розвитку в сім'ї та соціумі.

3. Специфіка соціально-педагогічної діяльності в інклюзивній початковій школі.

4. Інноваційна освітня концепція щодо навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я: мета та основні положення.

5. Професійна компетентність вчителя початкових класів під час виконання соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Який з наведених варіантів відповідей більш повно характеризує особу з обмеженими освітніми потребами? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- A. особа, якій властиві труднощі у навчанні.
- Б. діти з порушеннями опорно-рухового апарату, мовлення чи слуху.
- В. фізична особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту.
- Г. особа, визнана неповносправною відповідно до заключення ЛКК, ПМПС тощо.

Завдання 2.

Результатом створення комфортного освітнього середовища для осіб з особливими освітніми потребами виступає ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. підвищення якості надання освітніх послуг в закладах освіти.
- Б. створення відповідних умов психологічної реабілітації осіб з порушеннями психічного розвитку.
- В. прилаштування приміщення для занять до потреб дітей з порушеннями фізичного та психічного розвитку.
- Г. адаптація до освітнього простору закладу освіти осіб з обмеженими можливостями здоров'я та комфортне перебування у ньому всіх учасників освітнього процесу.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 3.

Об'єктом дослідження інклюзивної педагогіки є ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. діяльність педагогічного колективу ЗОШ, де навчаються учні з особливими потребами.
- Б. реальна дійсність, яка обумовлює розвиток людського індивіда в процесі виховання, навчання і освіти; система педагогічних явищ, пов'язаних з розвитком індивіда в умовах інклюзії.
- В. закономірності психічного розвитку дитини.
- Г. суперечності розвитку дітей з порушеннями.

Завдання 4.

Інклюзивне навчання – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. особливий вид діяльності вчителя загальноосвітньої школи в умовах інклюзивної освіти, спрямований на задоволення індивідуальних освітніх потреб учнів.
- Б. спеціально організований процес взаємодії вчителя та учнів різного рівня психофізичного розвитку у загальноосвітньому навчальному закладі, спрямований на засвоєння знань, умінь та навичок, розвиток розумових сил і освітніх можливостей молодшого школяра.
- В. це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в спеціально створених умовах загальноосвітнього закладу.
- Г. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

До Міжнародних документів, що встановлюють стандарти та принципи, які мають бути дотримані у процесі забезпечення інклюзивного навчання та соціально-педагогічної діяльності належать ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. Загальна декларація прав людини (1948).
- Б. Конвенція ООН про права дитини (1989).
- В. Декларація Саламанки (1994).
- Г. Конвенція ООН про права людей з інвалідністю (2006).
- Д. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у КНУБА. URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/polozhennya-pro-organizacziyu-inklyuzyvnoho-navchannya-osib-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy.pdf>
2. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
3. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови, 2017. Вип. – 13. – С. 124 – 156.
4. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол. : В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів.– Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 210 – 213.
5. Мартинчук О.В. Становлення і розвиток інклюзивної педагогіки як галузі педагогічного знання / Актуальні питання корекційної освіти. URL : [http://www. http://actualpse.at.ua/](http://www.http://actualpse.at.ua/)
6. Матвеєва Наталія. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом : Практикум: навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020. – НАІР. – 188 с.
7. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.– Вінниця, 2020. – 168 с.
8. Сходинки інклюзії / О. А. Тельна, В. О. Маланчій, Н. О. Дацьо, С. М. Сидорів. та ін. : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів

та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.

9. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З.М. Шевців. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.

Практичне заняття 13 (4 год).

Педагогічна діагностика як етап підготовки до освітнього процесу

Навчальні питання (проблеми):

1. Особливості навчання молодших школярів з різними особливими освітніми потребами (ООП).
2. Сучасні спеціальні форми інклюзивного навчання.
3. Структура уроку (етапів, елементів) уроку в навчальному класі з урахуванням учнів з ООП.
4. Особливості та специфіка педагогічного оцінювання учнів з ООП.
5. Особливості створення діагностичних ситуацій в ході навчального процесу в класі учнів з ООП.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Педагогічна діагностика, діагностична ситуація, контроль, перевірка, педагогічна оцінка, кооперативне навчання, диференційована технологія навчання, когнітивні стратегії, урок.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map» (див. Додаток)*).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Особливості підготовки вчителя до уроку з дітьми з ООП.
2. Критерії вибору спеціальних форм інклюзивного навчання залежно від якісної характеристики дітей з ООП в класі.
3. Планування уроку з Інформатики (уроку праці) в навчальному класі з урахуванням учнів з ООП.
4. Принципи педагогічного оцінювання учнів з ООП.
5. Особливості створення діагностичних ситуацій в ході навчального уроку з Інформатики (уроку праці) з учнями з ООП.
6. Особливості використання прийомів актуалізації пізнавальної діяльності дітей з ООП.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

В якому варіанті відповідей мова йде про педагогічну діагностику? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. наука, що вивчає психічні явища (мислення, почуття, воля) та поведінку.

Б. це підрозділ педагогіки, що вивчає принципи і методи розпізнавання та встановлення ознак, що характеризують нормальний (або з відхилом від норм) перебіг педагогічного процесу, та розглядає процедури встановлення діагнозу.

В. це про загальні принципи керування в комплексі складними (множинними) системами різноманітної природи походження.

Г. галузь психологічної науки, яка вивчає закономірності становлення особистості в умовах різнопланового соціального впливу.

Завдання 2.

В якому варіанті відповідей мова йде про «педагогічний діагноз»? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. числове значення рівня засвоєння навчального змісту порівняно з еталонним (максимально можливим).

Б. це наочне відбиття (фіксація) комплексного впливу значимих для НПП педагогічних факторів, а також мінімального фактору.

В. встановлення ступеня виконання студентами завдань, поставлених перед ними в процесі навчання, рівня їх підготовки і розвитку, якості набутих знань, сформованість умінь і навичок.

Г. правильна відповідь відсутня.

Завдання 3.

Забезпечення ефективної пізнавальної діяльності учнів з ООП можливе завдяки ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. розвитку їх уваги та спостережливості.

Б. раціоналізації їх пам'яті.

В. формуванню умінь самостійно працювати над навчальним матеріалом.

Г. опануванню ними методикою розв'язання творчих завдань.

Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 4.

Який з варіантів відповідей розкриває більш повно сутність педагогічної діагностичної ситуації? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. це – ситуація, яка спонукає окремого учня (клас, навчальну групу) застосувати раніше отримані для себе знання чи спосіб дій.

Б. це – ситуація, яка спонукає окремого учня (клас, навчальну групу) знайти і застосувати нові для себе знання чи спосіб дій.

В. це така штучно створена педагогом ситуація проблемного характеру, яка б сприяла розкриттю у здобувача освіти конкретних результатів (ситуативних, поточних або підсумкових) його навчально-пізнавальної діяльності.

Г. правильна відповідь відсутня.

Завдання 5.

Урок в інклюзивному класі має передбачати включення таких етапів як... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. психологічну підготовку (2 хв).

Б. логопедичну розминку (3 хв).

В. фізкультхвилинку (5 хв).

Г. основний етап (20-25 хв).

Д. заключний етап (5 хв).

Ж. обід (20 хв).

3. всі відповіді правильні.

Література

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник / О.В. Безпалько. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
3. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови, 2017. – Вип. 13. – С. 124-156.
4. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол. : В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210 – 213.
5. Матвєєва Наталія. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом : Практикум : навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020. НАІР. – 188 с.
6. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 168 с.
7. Руденко М.В. Педагогіна діагностика : навчально-методичний посібник. – Київ : НАОУ, 2006. – 144 с.
8. Сходинки інклюзії / О. А. Тельна, В. О. Маланчій, Н. О. Дацьо, С. М. Сидорів та ін. : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.
9. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З.М. Шевців. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.

Практичне заняття 14 (4 год).

Критерії вибору методів та засобів навчання

Навчальні питання (проблеми):

1. Сутність та класифікація методів навчання в умовах інклюзивного закладу.

2. Інноваційні методи навчання в умовах інклюзивного закладу.
3. Спеціальні методи навчання в умовах інклюзивного закладу.
4. Методи розвитку і корекції емоційної сфери.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.

2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Методи навчання, структура методу навчання, арт-терапія, ароматерапія, казкотерапія, петтерапія, методика Марії Монтессорі, сенсомоторні методи, методи моторної корекції, когнітивні методи, методи розвитку і корекції емоційної сфери.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind тар» (див. Додаток)*).

Завдання 3. Підготувати міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:

1. Сутність та особливості застосування методу арт-терапії в умовах інклюзивного закладу освіти.
2. Сутність та особливості застосування методу «створення ситуації успіху» в умовах інклюзивного закладу освіти.
3. Сутність та особливості застосування методу ароматерапії в умовах інклюзивного закладу освіти.
4. Сутність та особливості застосування методу казкотерапії в умовах інклюзивного закладу освіти.

5. Сутність та особливості застосування методу петтерапії в умовах інклюзивного закладу освіти.
6. Сутність та особливості застосування методу ігрової терапії в умовах інклюзивного закладу освіти.
7. Сутність та характеристика інтенсивних методи розвитку когнітивної сфери здобувачів освіти в інклюзивному класі.
8. Методика Марії Монтесорі: сутність, основні положення, переваги та недоліки.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Процес навчання учнів з особливими освітніми потребами вимагає використання спеціальних методичних прийомів і технологій: ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. адаптація змісту навчального матеріалу до можливостей дитини.
- Б. врахування темпу роботи та динаміки втомлюваності.
- В. контроль як стимулююча функція учінневої діяльності школяра.
- Г. дотримання охоронного режиму – використання здоров'я збережувальних технологій, спрямованих на попередження перевтоми, порушень зору, оптимізацію фізичного навантаження, освітнє самовизначення, навчання учнів здоровому способу життя та ін.
- Д. подача найскладнішого змісту навчальної інформації на останні 5 хвилин уроку.
- Ж. всі відповіді правильні.

Завдання 2.

Усі методи тісно пов'язані і переплітаються між собою і виконують такі функції: ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. дидактичну.
- Б. виховну.
- В. мотиваційну.
- Г. пригнічену.
- Д. розвивальну.
- Ж. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

У рамках інклюзивного навчального процесу вчитель початкових класів реалізує власну методику навчання з поєднанням різних підходів до навчання молодших школярів, зокрема: ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. системного.
- Б. командного.
- В. соціального.
- Г. кондуктивного.
- Д. індивідуального.
- Ж. правильна відповідь відсутня.

Завдання 4.

Арт-терапія – це ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. процес спільного з дитиною переживання і осмислення будь-якої життєвої ситуації, що подана в ігровій формі.
- Б. читання літератури з подальшим обговоренням прочитаного.
- В. це лікування за допомогою залучення дітей з освітніми потребами до мистецтва.
- Г. форма терапії або невербальний метод групової психотерапії, що ґрунтується на руховій експресії, міміці, пантоміміці.
- Д. лікування за допомогою домашніх тварин.
- Ж. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

Під час вибору методів навчання необхідно дотримуватися таких критеріїв: ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. методи повинні відповідати принципам навчання.
- Б. обов'язкова відповідність меті та цільовим завданням уроку.
- В. врахування змісту навчального матеріалу та способів організації навчальної діяльності на уроці.
- Г. відповідність методів навчання особливостям індивідуального розвитку кожного учня.
- Д. рівень майстерності педагога, стан матеріально-технічної бази закладу освіти.
- Ж. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник / О.В.Безпалько. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
3. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля,

А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови, 2017. – Вип. 13. – С. 124 – 156.

4. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол. : В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів.– Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210 – 213.

5. Матвеева, Наталія. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом : Практикум : навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020. – НАІР. – 188 с.

6. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 168 с.

7. Пехота О.М. Освітні технології. – Київ : Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.

8. Сходинки інклюзії / О.А. Тельна, В.О. Маланчій, Н.О. Дацьо, С.М. Сидорів та ін. : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.

9. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З.М. Шевців. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.

Практичне заняття 15 (4 год).

Дидактичне діагностування учнів в інклюзивному класі

Навчальні питання (проблеми):

1. Контроль як складова дидактичного діагностування.
2. Метод портфоліо як засіб оцінювання індивідуальних досягнень здобувачів освіти.
3. Виховна робота в інклюзивному класі як педагогічно-корекційної робота.
4. Основні методи і форми інклюзивного виховання.

Навчальна та виховна мета:

1. Детальний розгляд окремих теоретичних положень теми, формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформульованих завдань.
2. Розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекції та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення

рівня засвоєння навчального матеріалу, теоретико-методичних основ навчання; дидактичних понять; розвиток гендерно-педагогічного мислення.

3. Розвивати пізнавальні можливості, самостійність, самовдосконалення, увагу, пам'ять, науковий інтерес до проблемних питань теми.

Ключові слова для дискусійного обговорення:

Метод портфоліо, виховання, інклюзивне виховання, громадянське виховання, розумове виховання, моральне виховання, екологічне виховання, статеve виховання, правове виховання, трудове виховання.

Практикум.

Завдання 1. Обговорення основних теоретичних понять з теми. Термінологічний контроль: скласти термінологічний словник з теми (*звіт-конспект*).

Завдання 2. Зробити аналіз змісту фахової статті за темою практичного заняття (*презентація за допомогою технології «Mind map»*) (див. Додаток).

Завдання 3. Підготувати *міні-реферат, виступ, повідомлення на одну із запропонованих тем:*

1. Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень.
2. Методи перевірки та оцінювання знань, умінь та навичок учнів з ООП.
3. Роль і місце портфоліо вчителя в оцінці знань, умінь та навичок учнів.
4. Особливості видів виховної діяльності з учнями початкової школи з ООП.
5. Характеристика системи критеріїв визначення навчальних та виховних досягнень учнів початкової школи з ООП.
6. Характеристика основних видів перевірки знань, умінь і навичок учнів з ООП.
7. Характеристика основних напрямів виховання в умовах закладу інклюзивної освіти.

Тест для самоконтролю.

Завдання 1.

Портфоліо – це накопичувальна система оцінювання, що передбачає: ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. формування уміння учнів ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність.
- Б. накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку.
- В. активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок.
- Г. підвищення ролі самооцінки.
- Д. правильна відповідь відсутня.

Завдання 2.

Основними завдання виховання у ЗВО є ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. формувати високу мовну культуру.
- Б. формувати потребу постійного розвитку та саморозвитку, розвиток моральних почуттів.
- В. формувати пасивне ставлення до процесу самоосвіти та самовиховання.
- Г. формувати готовність будувати власне життя, фізичне, духовне та психологічне загартування.
- Д. формувати здатність переоцінки власних потенційних розумових можливостей.
- Ж. формувати готовність до праці в умовах ринкової економіки,
- З. розвиток особистісних якостей: ініціативи, організаційності, підприємливості, негативне ставлення та протидія випадкам порушення законів тощо.
- К. всі відповіді правильні.

Завдання 3.

Сутність особистісно-гуманістичної парадигми виховання полягає у ... Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

- А. необхідності перенесення акцентів із потреб і запитів суспільства на інтереси і потреби людини.
- Б. абсолютизації наукових знань.
- В. придушення природного негативного початку в дитині.
- В. підготовці людини до комфортного життя, яке буде забезпечувати влада країни.
- Г. всі відповіді правильні.

Завдання 4.

Що означає (гейміфікація) освітнього процесу? Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. це можливість вільного вибору навчальних дисциплін, термінів їх вивчення, викладачів, у яких проходить навчання.

Б. це активне використання в освітньому процесі імітаційних, рольових, ділових і комп'ютерних ігор.

В. це – один зі шляхів доступної освіти, в тому числі й безперервної.

Г. всі відповіді правильні.

Завдання 5.

Що означає термін змішаного навчання (blended learning)?

Оберіть із запропонованих варіантів відповідей ту, яка на Вашу думку більш повно відповідає на питання:

А. це поєднання в освітньому процесі форм навчання: навчання на широті життя (life wide learning) з навчанням на глибину життя (life deep learning).

Б. це поєднання в освітньому процесі форм навчання: аудиторного (face to face learning) з дистанційним (online learning).

В. це поєднання в освітньому процесі форм навчання: навчання протягом життя (life long learning) з навчання на широті життя (life wide learning).

Г. правильна відповідь відсутня.

Література

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник / О.В.Безпалько. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
3. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови, 2017. – Вип. 13. – С. 124 – 156.
4. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол. : В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів.– Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 210 – 213.

5. Матвеева Наталія. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом : Практикум : навчальний посібник. – Івано-Франківськ, 2020. – НАІР.– 188 с.
6. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А.Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. – 168 с.
7. Пехота О.М. Освітні технології. – Київ : Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.
8. Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у КНУБА. URL: <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/polozhennya-pro-organizacziyu-inklyuzyvno-go-navchannya-osib-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy.pdf>
9. Сходинки інклюзії / О.А. Тельна, В.О. Маланчій, Н.О. Дацьо, С.М. Сидорів та ін. : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.
10. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З.М. Шевців. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів : «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.

Методичні рекомендації щодо виконання індивідуальних робіт (рефератів)

Мета написання та захисту індивідуальної роботи (реферату):

1. Поглиблене вивчення студентами навчальної дисципліни.
2. Активізація навчальної діяльності здобувачів освіти.
3. Більш глибоке узагальнення і систематизація знань за обраною темою.
4. Розвиток творчих здібностей здобувачів вищої освіти, вміння самостійно мислити.
5. Розвиток навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом, а саме: вміння підібрати необхідну законодавчу та наукову літературу, проаналізувати викладений у ній матеріал, узагальнити та систематизувати його, зробити висновки.
6. Формування у здобувачів освітнього рівня «бакалавр» необхідного рівня педагогічної техніки, навичок ведення дискусії, а також формування достатнього рівня педагогічної культури.

Процедура захисту реферату включає:

- доповідь здобувача освітнього рівня «бакалавр» про об'єкт, предмет, завдання, методи дослідження змісту роботи, висновки;
 - запитання до автора;
 - відповіді здобувача освітнього рівня «бакалавр» на запитання, керівна участь в обговоренні (дискусії);
 - прикінцеве слово доповідача;
 - педагогічна оцінка роботи науково-педагогічним працівником.
- Доповідь слід підготувати заздалегідь у формі виступу, в якому доцільно висвітлити такі важливі питання:
- обґрунтування актуальності теми дослідження;
 - мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження;
 - що вдалося встановити, виявити, довести;
 - якими методами це досягнуто;
 - елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичних рекомендаціях.

У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження викладача. Доповідь здобувача освітнього рівня «бакалавр» не повинна перевищувати за часом 10 хвилин.

Для кращого сприймання присутніми матеріалу бажано підготувати презентації із використанням мультимедійних або інших демонстраційних або ілюстраційних засобів.

Під час захисту роботи здобувач освітнього рівня «бакалавр» зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження викладача, інших здобувачів освіти, що беруть участь в обговоренні (дискусії).

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій здобувачів освітнього рівня «бакалавр» з проблематики освітньої компоненти «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки» у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Вимоги до змісту реферату

Під час аналізу змісту реферату кафедра звертає увагу на використання автором нових досягнень науки, передового інноваційного педагогічного досвіду, переконливість і достовірність поданих фактів, обґрунтованість висновків і узагальнень, коректність використання наукової літератури (надруковані не пізніше 5 років на момент захисту індивідуальної роботи), науково-практичну цінність роботи. Хоча розробка індивідуальної роботи не передбачає результату, який є вкладом в науку, проте нові дані, факти, думки, новації, інновації, своєрідна їх інтерпретація і несхожа на попередні систематизація повинні в роботі бути.

Під час виконання індивідуальної роботи необхідно обґрунтувати актуальність, викласти історію питання, інтерпретувати дані досліджень, які проводились вченими (або особисто автором), проаналізувати літературні джерела. Іноді у процесі розробки теми штучно «притягують» такий матеріал, який має другорядне значення або і зовсім не потрібен для даної конкретної роботи. Матеріал слід висвітлювати ґрунтовно, логічно, але уникати зайвих відступів, дрібних, нехарактерних фактів.

Робота повинна завершитися чіткими і конкретними висновками. При цьому потрібно звертати увагу на оформлення

роботи згідно з Держстандартом її грамотність, правильний запис використаної літератури, цитат і посилань на джерела. Праця над індивідуальною роботою здійснюється під керівництвом науково-педагогічного працівника кафедри.

Вибір теми і складання плану реферату

Першим, дуже відповідальним кроком є вибір здобувачами освіти теми індивідуальної роботи, яка повинна відповідати сучасному стану розвитку педагогічної та психологічної теорії та практики, відповідати програмі освітньої компоненти, потребам освітнього процесу у ЗВО. Кафедра пропонує здобувачам освіти тематику індивідуальних робіт. Слід виходити також з того, що здобувачі освіти повинні дати згоду на розробку запропонованої їм теми. Старости груп складають списки, де вказують номер групи, прізвище та ініціали здобувача освіти, назву теми і подають їх на кафедру. Здобувач освіти може просити дозволу на власну тему, яка викликає в нього інтерес. Недоцільно вибирати теми, які добре і всебічно висвітлені в літературних джерелах. Їх важко доповнити новими думками, фактами. В цьому випадку виклад змісту роботи може звестися до звичайного копіювання (компіляції), що є порушенням *політики академічної доброчесності*.

Нова, маловивчена тема відкриває більше можливостей для прояву самостійності і виявлення творчих здібностей здобувача освіти. Після вибору і схвалення теми індивідуальної роботи здобувач освіти розробляє графік її виконання. Він передбачає такі етапи:

- I) вибір теми реферату, з'ясування ступеня її досліджування в науковій літературі;
- II) підбір літератури, складання бібліографічного списку;
- III) вивчення літератури та інших джерел;
- IV) написання роботи;
- V) подання роботи викладачеві;
- VI) захист реферату.

Після ознайомлення із загальною і спеціальною літературою складається попередній варіант плану роботи. По ходу накопичення матеріалу та його систематизації план удосконалюється й коригується. Після завершення підготовчої роботи складається його остаточний варіант.

Після складання графіка, вивчення літературних та інших джерел рекомендується розробити план роботи, який може обговорюватися із викладачем.

Форма плану може бути різною. Як правило, він включає *вступ, основну частину, висновки і список використаної літератури*. Можна вмістити також і додатки.

У *вступі* розкриваються актуальність і важливість теми, висвітлюються вихідні методологічні положення, які визначають підхід до теми, надається історіографія і характеристика джерел для того, щоб виявити ступінь дослідження теми, аспекти, які потребують вивчення.

Вступ надає загальне уявлення про роботу й має містити такі основні моменти:

- а) обґрунтування теми;
- б) актуальність обраної теми, ступінь її досліджування;
- в) визначення мети, об'єкта, предмета, методів дослідження, які автор застосовував в ході підготовки змісту, завдань роботи, виділення кола питань, які слід розглянути для найповнішого розкриття теми;
- г) стислий огляд літератури та інших джерел (виданих не пізніше 5 років тому).

Як показує практика у здобувачів освіти є певні труднощі щодо визначення *об'єкта* та *предмета* дослідження в індивідуальній роботі. *Об'єктом* дослідження в педагогіці є певний процес, певне педагогічне явище, яке існує незалежно від суб'єкта пізнання і на яке спрямована увага дослідника, або це той педагогічний простір, та область, в рамках якої і знаходиться (містить) те, що вивчатиметься.

Якщо темою нашої індивідуальної роботи є, для прикладу, *«Дуальна освіта в історії розвитку професійно-технічної освіти в Україні з 1991 року»*, то виходячи з цього, об'єктом педагогічного дослідження за темою *«Дуальна освіта в історії розвитку професійно-технічної освіти в Україні з 1991 року»* є *розвиток професійно-технічної освіти України після здобуття незалежності*.

Предмет дослідження – це та сторона, той аспект, та точка зору, «проекція», з якої дослідник пізнає цілісний об'єкт, виділяючи при цьому головні, найбільш істотні (з точки зору дослідника) ознаки об'єкта.

Як правило, предмет здебільшого відповідає темі дослідження, але він не повторює, а конкретизує і розкриває тему. Отже, предметом дослідження теми *«Дуальна освіта в історії розвитку професійно-технічної освіти в Україні з 1991 року»* можуть бути *теоретичні ідеї і досвід впровадження дуальної освіти в історії розвитку професійно-технічної освіти України XXI ст.*

Мета педагогічного дослідження – це обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати наукового пошуку. Для прикладу, у роботі з теми «Формування інноваційної моделі початкової професійної освіти в регіоні» метою може бути: розробити теоретичні принципи і методичні основи формування інноваційної моделі початкової професійної освіти в регіоні, адекватної новим соціально-економічним умовам.

Завдання педагогічного дослідження мають відповідати меті дослідження, розкривати суть теми і знаходити своє тлумачення у висновках, що фіксують і узагальнюють результати їх виконання.

Послідовність визначених завдань має бути такою, щоб кожне з них логічно впливало з попереднього.

Наприклад, мета дослідження «Педагогічні ідеї і просвітницька діяльність В. А. Євтушевського (1836 – 1888 рр.)» полягає у «виявленні й систематизації педагогічних ідей та узагальненні досвіду просвітницької діяльності В. Євтушевського, у здійсненні їх актуалізації в сучасних умовах», відповідно до неї дослідником визначено такі завдання:

1. Схарактеризувати місце й роль В. А. Євтушевського в історії вітчизняної педагогічної думки другої половини ХІХ століття, з'ясувати соціально-педагогічні передумови та основні чинники становлення та розвитку його педагогічних ідей і просвітницької діяльності.

2. Обґрунтувати процес розвитку педагогічних ідей і просвітницької діяльності В. А. Євтушевського та визначити його основні етапи.

3. Узагальнити досвід просвітницької діяльності В. А. Євтушевського й визначити основні її напрями.

4. Виявити й систематизувати педагогічні ідеї В. А. Євтушевського.

5. Здійснити актуалізацію педагогічних ідей і досвіду просвітницької діяльності В. А. Євтушевського в умовах оновлення національної системи освіти.

Слід звернути увагу на те, що *завдання* індивідуальної роботи повинні корелювати із її змістом.

Основна частина роботи присвячується розгортанню центральної ідеї і розв'язанню означених у вступі завдань.

Змістом реферату можуть бути:

- аналіз актуальних проблем гендерної та інклюзивної педагогіки за спеціальністю (інформатика, машинобудування, зварювання);

- аналіз і характеристика існуючих проблем в гендерній та інклюзивній педагогіці;

- аналіз комплексу науково-методичних проблем та явищ теорії та практики гендерної та інклюзивної педагогіки (власного досвіду, досвіду досвідчених колег).

Основна частина роботи складається з двох-чотирьох параграфів, які можна розподілити на підрозділи (параграф має включати більше 2-х підрозділів). Кожний параграф має висвітлювати самостійне питання поставленої проблеми, підрозділ – окрему частину цього питання. Надзвичайно важливим є збереження логічного зв'язку між параграфами (підрозділами в параграфі) і послідовність переходу від одного параграфа до іншого. Зміст параграфів і підрозділів має відповідати їхній назві, закінчуватися стислими висновками.

Робота завершується *загальними висновками*. Вони мають бути чіткими, місткими й короткими за формою. Нових фактичних даних, теоретичних положень у цій частині подавати не слід, доречно підкреслити перспективу розвитку проблеми в освітній практиці, а також запропонувати власні практичні рекомендації. Висновки констатують ступінь реалізації мети і завдань, які були визначені у вступі, а також теоретичну цінність виконаної роботи.

Оформлення роботи

Приблизний обсяг індивідуальної роботи – не менше 20 сторінок тексту комп'ютерного друку.

Стандартний аркуш, набраний на комп'ютері, має до 30 рядків, надрукованих через 1,5 інтервалу на одному боці (розмір шрифту 14 пунктів). Довжина кожного рядка – 62 – 66 знаків, новий абзац починається з відступу не менше 15 мм. Аркуш має такі поля: верхнє – не менше 20 мм, нижнє – 20 мм, праве – 15 мм, ліве – 25 мм.

Вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули чи умовні позначення можна пастою, чорнилом лише чорного кольору.

Друкарські помилки, описки, які виявилися після написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбовуванням коректором і нанесенням правильного тексту. Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Текст основної частини роботи поділяють на параграфи та підрозділи.

Параграф не слід починати з нової сторінки. Заголовки структурних частин реферату, а саме «Зміст», «Вступ», «Основна частина», «Список використаних джерел», «Додатки» (за необхідності), друкуються з нової сторінки, з вирівнюванням по центру і виділенням жирним шрифтом.

Заголовки параграфів і підрозділів друкуються маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацу, крапку в кінці заголовку не ставлять. Відстань між заголовком та текстом має становити 2 інтервали.

Не допускається розміщення назви параграфа або підрозділу в нижній частині сторінки, якщо далі подається лише рядок тексту.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому нижньому куті без крапки. Титульний аркуш вважається за першу сторінку, але нумерація на ньому не проставляється. Наступні сторінки нумерують, починаючи з другої.

Номер параграфа позначають арабською цифрою з крапкою, а після цього у цьому ж рядку друкують його назву.

Підрозділи нумеруються в межах розділу: «1.1, 1.2 тощо», тобто перший та другий підрозділ першого параграфу, причому крапка проставляється і між цифрами і після останньої, а далі в тому ж рядку подається назва підрозділу.

Робота відкривається титульним аркушем, на якому послідовно вказується назва університету, факультету, кафедра, тема роботи, прізвище, ім'я, по батькові студента, спеціальність, номер навчальної групи, посада, вчений ступінь і вчене звання викладача, місто і рік написання роботи.

За титульним аркушем розміщується зміст роботи, в якому послідовно вказується вступ (без номера), назви параграфів і підрозділів (з відповідною нумерацією), висновки (без номера), список використаних джерел (без номера), додатки (без номера). Навпроти кожного елемента змісту зазначаються номери сторінок його розташування у змісті реферату.

Важливу інформаційну роль у тексті роботи відіграє *бібліографічний апарат* – посилання на джерела й літературу, а також список джерел.

Кожне висловлювання, положення, статистичний матеріал, які цитуються, слід обов'язково підтвердити посиланням на джерела.

Для того, щоб грамотно оформити посилання, студентам необхідно дотримуватися таких положень.

Під час написання реферату посилання на джерела дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися бажано на останні видання публікацій.

Посилання в тексті реферату на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад: цитата в тексті: «... успіх дистанційного курсу вимагає свідомого формування віртуальної спільноти!». [6, с. 39].

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання: навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. Київ: КНУБА, 2021. 156 с.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно надавати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

Приклади бібліографічного опису та оформлення посилань, запису джерел у списку використаної літератури

1. Абдугулов М. А. Эстетическое самовоспитание будущих учителей музыки в системе профессиональной подготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Абдугулов Мусабек Алешаевич ; Киев. ун-т им. Т. Г. Шевченко. К. : [Б. и.], 1994. 173 с.
2. Андрюшок Т.А. Пропедевтична робота з підлітками, схильними до девіантної поведінки, на уроках трудового навчання у загальноосвітній школі / Т. А. Андрюшок. Херсон : [Б. в.], 2002. 256 с.
3. Апетик Н. М. Моральна саморегуляція як умова попередження девіантної поведінки підлітків : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Апетик Наталія Михайлівна; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : [Б. в.], 2001. 231 с.
4. Петухова І.О. Метод тестування у початковій школі (1920–1930) / І.О. Петухова // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В.І. Сипченка]. Вип. ЛІІ. Ч. ІІ. Слов'янськ : СДПУ, 2010. С. 170-180.
5. Корчова Г.Л. Методика і практика викладання фахової дисципліни: методичні вказівки до вивчення курсу / уклад. Г.Л. Корчова. К. : КНУБА, 2017. 52 с. URL: <http://www.osvita.ua/legislation/law/2231/>

Тематика рефератів:

1. Важливість законодавства для впровадження інклюзивної освіти.
2. Гендерний підхід до психологічного дослідження професіоналізації учителя Інформатики (майстра виробничого навчання).
3. Гендерний підхід у системі української освіти.
4. Гендерні аспекти адаптації учнів на уроках Інформатики (майстра виробничого навчання).
5. Гендерні аспекти в педагогічних системах минулого.
6. Гендерні відносини як наукова проблематика: досвід Західної Європи та США.
7. Гендерні проблеми адаптації до педагогічної професії.
8. Гендерні проблеми сімейного виховання.
9. Головні стратегії виховання в сучасній школі.
10. Генеза розвитку гендерного підходу в педагогіці.
11. Диференційований підхід у вихованні хлопчиків та дівчаток в практиці роботи вихователя дошкільного закладу.
12. Етапи становлення і розвитку гендерної освіти у вітчизняній педагогіці.
13. Залучення батьків до процесу інклюзивного навчання.
14. Зміст і основні напрями професійної підготовки педагогів до основ гендерної освіти.
15. Інклюзивна освіта як наукова проблема.
16. Історична еволюція сімейно-шлюбних відносин.
17. Критична педагогіка: мета, завдання, зміст.
18. Мета і головні завдання гендерної освіти в Україні XXI ст.
19. Міжособистісні стосунки учнів початкових класів в інклюзивному середовищі.
20. Можливості впровадження принципів гендерно чутливої педагогіки в Україні: проблеми і перспективи розвитку.
21. Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз українського законодавства.
22. Основні положення феміністської радикальної критики традиційної системи освіти.
23. Особистісні та соціальні аспекти батьківства: гендерний підхід.
24. Особливості гендерного підходу у вивченні сім'ї як осередку виховного процесу.
25. Особливості статевої ідентифікації дівчат-підлітків.
26. Особливості статевої ідентифікації розумово-відсталих дітей.
27. Передовий зарубіжний досвід упровадження гендерного підходу у вищу освіту.

28. Передовий зарубіжний досвід упровадження гендерного підходу у середню освіту.
29. Прихована та відкрита статева дискримінація в шкільних програмах: сутність і причини.
30. Проблема сексуального насилля: гендерний аспект.
31. Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дітей із особливими освітніми потребами.
32. Роль педагогів початкової школи у процесі інклюзивного навчання.
33. Співпраця між педагогами та батьками у процесі інклюзії.
34. Стратегії гендерного виховання як педагогіка рівності.
35. Стратегії статевого виховання: гендерний аспект.
36. Сутність і гендерні особливості педагогічної культури сучасного вчителя.
37. Сучасні гендерні педагогічні школи, їх принципи і досягнення.
38. Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні.
39. Традиційна педагогіка як етап розвитку гендерного підходу.
40. Характер та зміст взаємодії у процесі інклюзії.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь здобувача вищої освіти у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до проблематики змісту дисципліни, або публікація наукової статті на одну з таких тем в інших педагогічних наукових виданнях.

Список рекомендованої літератури для написання реферату

Підручники:

1. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. – Львів: «Новий світ – 2000», 2019. – 264 с.
2. Основи професійної освіти : підручник / М.В. Руденко Р.А Калениченко, Г.В. Капосльоз, Г.Л. Корчова. – Київ : ЦП Компринт, 2018. – 613 с.

Навчальні посібники (статті у збірниках наукових праць):

1. Аніщенко О.В. Гендерні дослідження у педагогічній науці та практиці : навч. посібник / за ред. Г.М. Лактіонової, Н.І. Яковець. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – 161 с.
2. Гайденко В. Гендерна педагогіка. Хрестоматія / В. Гайденко, А. Предборська. – Київ : Університетська книга, 2019. – 313 с.

3. Гендерна педагогіка : хрестоматія / Переклад з англ. В. Гайденко, А. Предборської; За ред. Вікторії Гайденко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 230 с.
4. Гендерний підхід у педагогіці : електронний посіб. для самостійної роботи та дистанційного навчання здобувачів освітнього ступеня «магістр» (денна форма навчання) спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка /укладачі : О.Ю. Ільченко, Н.В. Кононець. Полтава, 2020. – 58 с.
5. Ільченко О.Ю. Гендерний підхід як прогресивний напрям теоретичного пізнання та інтерпретації педагогічної дійсності / О.Ю. Ільченко // Збірник наукових праць БДПУ (Педагогічні науки). – Бердянськ. БДПУ, 2012. – №4. – С. 101 – 111.
6. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. – Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 300 с.
7. Корчова Г.Л., Руденко М.В. Комплексний підхід до навчання учнів з особливими потребами // Соціальна допомога і соціальна робота: виклики сучасності: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Луцьк, 19 – 20 травня 2022 р.). Луцьк, Луцький НТУ, 2022. – С. 192 – 195. URL:
https://drive.google.com/file/d/1_hX6e7oIUcXs4qi13FdUnnDZcRQ8Pht7/view
8. Лазаренко Н.І. Формування в дітей з функціональними обмеженнями індивідуальної системи знань сенсожиттєвого характеру засобами арт-терапії / Н.І. Лазаренко, А.В. Хіля, А.М. Коломієць // Освіта осіб з особливими потребами : шляхи розбудови, 2017. – Вип. 13. – С. 124 – 156.
9. Любчак Л.В. Вибір оптимальної стратегії взаємодії майбутнього педагога з дітьми із особливими освітніми потребами / Освіта дітей з особливими потребами : від інституалізації до інклюзії // Зб. тез доп. / Редкол. : В.В. Засенко, А.А. Колупаєва, Н.І. Лазаренко, З.П. Ленів. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. – 210 – 213.
10. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / М.В. Руденко, Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова. – Київ : КНУБА, 2022. – 296 с.
11. Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання : навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко.– Київ : КНУБА, 2021. – 156 с.
12. Наталія Матвеева. Основи інклюзивної педагогіки зі вступом : Практикум : навч. посібник. – Івано-Франківськ, 2020. НАІР. – 188 с.
13. Педагогіка : навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ : КНУБА, 2020. – 164 с.
14. Педагогічні технології інклюзивного навчання: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої педагогічної освіти; уклад. : А. Василюк, Ю. Бондар, А. Хіля. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2020. – 168 с.
15. Пехота О.М. Освітні технології. – Київ : Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.

16. Руденко М.В. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання : навчальний посібник / М. В. Руденко, І. М. Мороз. – Київ : КНУБА, 2016. – 204 с.
17. Руденко М.В. Методика професійного навчання. Дидактичне проектування : навчальний посібник / М. В. Руденко, С. В. Ніколаєнко, І. М. Мороз. – Київ : КНУБА, 2016. – 132 с.
18. Сходинки інклюзії / О.А. Тельна, В.О. Маланчій, Н.О. Дацьо, С.М. Сидорів та ін. : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. 2-ге вид., випр. та доп. / за ред. С. М. Сидоріва. – Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. – 156 с.

Інформаційні ресурси:

1. Закон України «Про освіту». URL : [http www. http://osvita.ua/legislation/law/2231/](http://www.osvita.ua/legislation/law/2231/)
1. Закон України «Про вищу освіту». URL : [http www. http://osvita.ua/legislation/law/2235/](http://www.osvita.ua/legislation/law/2235/)
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-vishchoyi-osviti-v-ukrayini-na-20222032-roki-286->
3. Наказ МОН України від 23.04.2018 р. «Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти» зі внесеними змінами [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0582-18#Text>
4. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови)]; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%201%20%281%29.pdf>
5. Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами у КНУБА. URL : <https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/polozhennya-pro-organizacziyu-inklyuzyvno-go-navchannya-osib-z-osoblyvumu-osvitnimy-potrebamuy.pdf>
6. Сайт освітньої компоненти. URL : [tps://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3472](https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3472)
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. URL : http://www.nbuiv.gov.ua/db/library_db.html
8. <http://naps.gov.ua/> – сайт Національної академії педагогічних наук України.
9. ihed.org.ua – сайт Інституту вищої освіти НАПН України.
10. iitlt.gov.ua – сайт Інституту цифровізації освіти.

11. ipv.org.ua – сайт Інституту проблем виховання НАПН України.
12. <http://psychology-naes-ua.institute/info/10/> – сайт Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
13. <https://imhttps://imzo.gov.ua/zo.gov.ua/> – сайт Інституту модернізації змісту освіти.
14. <https://ivet.edu.ua/> – сайт Інституту професійної освіти НАПН України
15. <http://dnrb.gov.ua/ua/history/> – сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського.
16. <http://library.knuba.edu.ua/> – сайт бібліотеки КНУБА.
17. <http://org2.knuba.edu.ua/> – освітній сайт КНУБА.

Основні питання

до екзамену з освітньої компоненти «Основи гендерної та інклюзивної педагогіки»

1. Визначте та дайте характеристику сучасним проблемам запровадження гендерної освіти в Україні.
2. Охарактеризуйте основні історичні віхи виникнення гендерної педагогіки в Україні та світі.
3. Традиції гендерного виховання в зарубіжній та українській етнопедагогіці.
4. Діяльність Комітету ООН із питань дискримінації щодо жінок. Міжнародна організація праці (МОП) і права жінок.
5. Актуальність запровадження гендерного підходу в педагогіці.
6. Проблеми гендерної теорії та шляхи їх вирішення на загальнодержавному та місцевому рівнях.
7. Рольова ідентичність як усвідомлення себе суб'єктом психологічних ролей.
8. Основні теорії самосвідомості гендерної ідентичності.
9. Характеристика процесу гендерної соціалізації.
10. Особливості і специфічні риси гендерної соціалізації у чоловіків і жінок.
11. Охарактеризуйте основні етнічні стереотипи поведінки батьків у різних культурних середовищах.
12. Роздільне навчання у світовій практиці та його етапи розвитку в Україні та світі.
13. Основні гендерні стереотипи у системі навчання України та шляхи їх подолання.
14. Механізми реконструкції гендерних стереотипів у педагогів в системі вищої та середньої освіти України.
15. Сучасні теорії чоловічої та жіночої сексуальності.

16. Методика гендерної соціалізації школярів.
17. Можливості впровадження принципів гендерно чутливої педагогіки в Україні.
18. Мова як засіб впливу на формування гендерних стереотипів.
19. Аналіз наукових праць зарубіжних та вітчизняних авторів та напрями гендерних досліджень.
20. Критика традиційної концепції освіти в кінці 60-х рр. ХХ ст. в руслі «критичної педагогіки» (Л. Альтюссер, П. Бордо, Б. Бернштейн, А. Грамши, А. Макларен та ін.).
21. Роль сім'ї у формуванні чоловічого та жіночого типів поведінки.
22. Розвиток та становлення інклюзивної педагогіки як науки, її об'єкт і предмет.
23. Наведіть та охарактеризуйте основні категорії інклюзивної педагогіки.
24. Інклюзивна педагогіка в системі педагогічних наук.
25. Міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки.
26. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання.
27. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання, її категорії.
28. Система закладів освіти для дітей з обмеженнями життєдіяльності.
29. Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної освіти.
30. Особливості розвитку особистості в умовах гендерно орієнтованого освітнього закладу.
31. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку дитини.
32. Процеси фемінізації освіти: шляхи подолання.
33. Розвиток психіки дітей з обмеженими можливостями здоров'я.
34. Розвиток емоційної сфери молодшого школяра з різними видами дизонтогенезу.
35. Розвиток конативної сфери у дітей з нозологіями.
36. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання
37. Сутність соціально-педагогічної діяльності вчителя початкових класів.
38. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності в умовах інклюзивного класу.
39. Професійна компетентність вчителя початкових класів під час виконання соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.
40. Спеціальні форми інклюзивного навчання.

Додаток

Технологія Інтелект-карти («Mind map»)

Інтелект-карта або «Mind map» – це спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем. Також може розглядатися як зручна техніка альтернативного запису. Використовуються для створення, візуалізації, структуризації та класифікації ідей та як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, ухвалення рішень, під час написання статей тощо. Інтелект-карта реалізується у вигляді діаграми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, з'єднані гілками, що відходять від центрального поняття або ідеї. В українських перекладах термін може звучати по-різному: «інтелект-карта», «карта розуму», «карта пам'яті», «майнд-мєпа» (від англ. mind map).

У основі цієї техніки лежить принцип «радіантного мислення», що відноситься до асоціативних розумових процесів, відправною основою яких є центральний образ (термін «радіантне мислення» запозичено з астрономії (від слова «радіанта» – точка небесної сфери, з якої виходять видимі шляхи тіл з однаково спрямованими швидкостями метеоритів одного потоку). Це вказує на нескінченну різноманітність можливих асоціацій та невичерпність можливостей мозку. Подібний спосіб запису дозволяє інтелект-карті необмежено рости та доповнюватися.

Створення інтелект-карти передбачає: наявність центрального образу; ієрархію зв'язків; нумерну послідовність викладення змісту; використання графічних образів; лаконічність та чіткість викладення думок; по одному ключовому слову (словосполученню) на кожній лінії; поєднання різних змістовних блоків ієрархії в разі необхідності; відмежування різних змістовних блоків за потреби граничними лініями; використання рисунків-символів образу для посилення змісту.

Інтелект-карти мають: *емфазу*, тобто концентрацію уваги на центральному образі; інтенсивне використання *графічних образів*; робота як мінімум з *трьома і більше розгалуженнями*; *об'ємне зображення* (у першу чергу, за рахунок опуклих букв і псевдо-тривимірної графіки); часте *варіювання розмірами* букв (шрифтів), товщини ліній та масштабу графіки; використання *стрілок* для підкреслення зв'язків між елементами інтелект-карти; *кодування* інформації та винахід аббревіатур; *обмеження блоків* важливої інформації за допомогою ліній; *угруповання* – одна з найважливіших технік мнемоніки; використання *нумерної послідовності* у викладенні думок (вкладена ієрархія). Основна (центральна) тема розташовується всередині інтелект-карти (як правило – це ключове слово (словосполучення) та/або подається у вигляді зображення. Від нього відходять розгалуження до різних найголовніших підрозділів, від яких, в свою чергу, відходять розгалуження до інших підрозділів, які відображають відповідну інформацію. В кінцевих розгалуженнях наводяться ключові слова. Під час створення інтелект-карти потрібно застосовувати кольори, зображення тощо для полегшення роботи мозку та подальшого аналізу інформації).

Навчально-методичне видання

ОСНОВИ ГЕНДЕРНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Методичні вказівки

до вивчення освітньої компоненти для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01

«Освіта/Педагогіка» за спеціальністю

015 «Професійна освіта»

Укладач **РУДЕНКО** Микола Васильович

Випусковий редактор *Л.С. Тавлуй*
Комп'ютерне верстання *Л.В. Лабунець*

Підписано до друку 14.01.2025. Формат 60 x 84_{1/16}
Ум. друк. арк. 5,11. Обл.-вид. арк. 5,5.
Електронний документ. Вид. № 149/Ш-24.

Видавець і виготовлювач:
Київський національний університет будівництва і архітектури

Проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 808 від 13.02.2002